

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА

**ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНЕ
И БИБЛИОТЕЧКЕ ПОСЛОВЕ**

**ИНФОРМАТИВНИ
БИЛТЕН**

**БРОЈ 5
2017.**

Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове Управе за заједничке послове републичких органа већ више од тридесет година једном месечно објављује Информативни билтен, којим обавештава кориснике о обновљеном информационо-документационом и библиотечком фонду.

Обавештавамо кориснике да БАЗИ ПРАВНИХ ПРОПИСА Одељења за информационо-документационе и библиотечке послове Управе, која је дневно ажурна и притом бесплатна, могу приступити путем следеће интернет адресе:

<http://bpp.uzzpro.gov.rs>

Из наше базе која садржи преко 100.000 прописа, за свега неколико минута може се добити како важећи тако и неважећи пропис, у штампаној верзији или електронском поштом, као и телефонским путем свака информација о статусу траженог прописа.

БИЛТЕНИ у електронском облику могу се преузети на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-bilteni.html>

Целокупан библиотечки фонд може се погледати на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-knjige.html>

Дигитална библиотека налази се на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html>

За коришћење целокупног фонда, као и за информације о правним прописима објављеним у службеним гласилима, корисници се могу обратити Одељењу:

1. Немањина бр. 22-26,
телефон: 3616-296, 363-1620, 363-1104, 3613-734/лок. 1620 и 1104

или електронски: **biblioteka@uzzpro.gov.rs**

Главни и одговорни уредник: Смиља Богдановић, начелник Одељења
(**smilja.bogdanovic@uzzpro.gov.rs**)

Технички уредник: Јелена Васиљевић, оператер за системе базе података

Сарадници: Гордана Јуришић, документалиста
Смиљана Павков, документалиста
Гордан Горунковић, оператер за системе базе података
Гордана Михајловић, оператер припреме података
Радмила Тубин-Михајловић, оператер припреме података
Дејан Станојловић, оператер за системе базе података

Лектор: Смиља Богдановић

Коректор: Јелена Васиљевић

Компјутерска обрада: Радинка Мићовић, програмер софтверских решења и
Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове

ШТАМПА: УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА

Београд, Немањина 22-26

САДРЖАЈ

- 1.** Преглед одабраних правних прописа објављених у службеним гласилима Републике Србије, Аутономне Покрајине Војводине и Града Београда
- 2.** Списак претплата на дневне листове, службена гласила и часописе
- 3.** Избор старих прописа
- 4.** Преглед старих публикација
- 5.** Преглед нових књига
- 6.** Листа најчитанијих књига

1

**ПРЕГЛЕД ОДАБРАНИХ ПРАВНИХ ПРОПИСА
ОБЈАВЉЕНИХ У СЛУЖБЕНИМ ГЛАСИЛИМА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ И ГРАДА БЕОГРАДА**

УСТАВНОПРАВНИ И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ

Службени гласник Републике Србије

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Филипини, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Цакарти, Јована Јовановића, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2017

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Филипини, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Цакарти, Слободана Маринковића, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2017

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Исламској Републици Иран, Драгана Тодоровића, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2017

Укази о додели одликовања, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2017

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Хаити, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Хавани, Марине Перовић Петровић, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2017

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Хаити, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Хавани, Данила Пантовића, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2017

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Краљевини Бахреин, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Кувајту, Владимира Кохута, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2017

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Летонији, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Стокхолму, Душана Црногорчевића, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2017

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Летонији, на нерезиденцијалној основи, са

седиштем у Стокхолму, Драгана Момчиловића, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2017

Указ о додели одликовања, Ордена српске заставе другог степена, за заслуге у развијању и учвршћивању мирољубиве сарадње и пријатељских односа између Републике Србије и Руске Федерације, Александру Васиљевичу Чепурину, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2017

Исправка Указа о додели одликовања Српске заставе првог степена Нурбаху Турарулију Рустемову, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2017

Исправка Указа о додели одликовања Српске заставе првог степена Владимиру Николаевичу Чушеву, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2017

Закон о изменама и допунама Закона о судијама, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2017

Аутентично тумачење одредбе члана 82. став 1. тачка 2) Закона о државном премеру и катастру (Службени гласник РС, број 72/2009), Службени гласник Републике Србије бр. 47/2017

Уредба о стручном оспособљавању и усавршавању у Министарству унутрашњих послова, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2017

Уредба о изменама и допунама Уредбе о електронском канцеларијском пословању органа државне управе, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2017

Уредба о Канцеларији Националног савета за координацију сарадње са Руском Федерацијом и Народном Републиком Кином, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2017

Уредба о утврђивању опасног рада за децу, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Одлука о изменама Одлуке о максималном броју запослених на неодређено време у систему државних органа, систему јавних служби, систему Аутономне Покрајине Војводине и систему локалне самоуправе за 2015. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 43/2017

Одлука о установљавању дана пријатељства с народима Африке, Службени гласник Републике Србије бр. 44/2017

Одлука о укидању виза за улазак у Републику Србију за држављане Републике Перу, носиоце обичних пасоша, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2017

Одлуке о изменама и допунама Пословника о раду Државног већа тужилаца, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2017

Одлука о избору на функцију Тужиоца за ратне злочине, Снежане Станојковић, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2017

Одлука о изменама Одлуке о избору чланова и заменика чланова одбора Народне скупштине Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2017

Одлука о изменама Одлуке о утврђивању састава сталних делегација Народне скупштине Републике Србије у међународним парламентарним институцијама, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2017

Одлука о Националном савету за координацију сарадње са Руском Федерацијом и Народном Републиком Кином, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2017

Одлука о изменама Одлуке о избору чланова и заменика чланова одбора Народне скупштине Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2017

Одлука о изменама Одлуке о утврђивању састава сталних делегација Народне скупштине Републике Србије у међународним парламентарним институцијама, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2017

Одлука о установљавању Дана сећања на жене жртве насиља, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Одлука о изменама Одлуке о одређивању великих техничких система од значаја за одбрану, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Одлука о измени Одлуке о образовању Тела за координацију послова информационе безбедности, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Правилник о утврђивању обавезних елемената програма општег и посебног стручног усавршавања службеника у јединицама локалне самоуправе, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2017

Правилник о критеријумима и условима за акредитацију реализатора програма стручног усавршавања службеника у јединицама локалне самоуправе, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2017

Наредба о легализацији оружја, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Решење о постављењу вршиоца дужности заменика директора Управе за заједничке послове републичких органа, Милице Лукешевић, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2017

Решење о постављењу вршиоца дужности помоћника директора Управе за заједничке послове републичких органа, Мирослава Симуновића, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2017

Решење о изменама и допунама Решења о утврђивању листе означених лица, Службени гласник Републике Србије бр. 44/2017

Решење о разрешењу генералног конзула Републике Србије у Франкфурту, Савезна Република Немачка, Александре Ђорђевић, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2017

Решење о постављењу генералног конзула Републике Србије у Франкфурту, Савезна Република Немачка, Бранка Радовановића, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2017

Решење о постављењу почасног конзула Републике Србије у Випави, Република Словенија, Томажа Кавчича, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2017

Решење о постављењу почасног конзула Републике Србије у Кнежевини Монако, Горана Ђоковића, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2017

Решење о измени Решења о утврђивању листе означених лица, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2017

Решење о постављењу вршиоца дужности помоћника директора Управе за заједничке послове републичких органа, Александра Ребића, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Решење о постављењу вршиоца дужности помоћника директора Управе за заједничке послове републичких органа, Здравка Курћубића, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Решење о измени Решења о утврђивању листе означених лица, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Решење о постављењу сталног судског тумача за знаковни језик за глува лица, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Закључак Владе Републике Србије о усвајању Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2017–2020), Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Сажетак Редовног годишњег извештаја Повереника за заштиту равноправности за 2016. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2017

Годишњи извештај о реализацији послова извоза, увоза, пружања брокерских услуга и техничке помоћи у области наоружања и војне опреме за 2015. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2017

Годишњи извештај о реализацији послова извоза, увоза, пружања брокерских услуга и техничке помоћи у области робе двоструке намене за 2015. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2017

Стратегија за смањење преоптерећености смештајних капацитета у заводима за извршење кривичних санкција у Републици Србији до 2020. године, Службени гласник Републике Србије бр. 43/2017

Стратегија развоја информационе безбедности у Републици Србији за период од 2017. до 2020. године, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Пољске о сарадњи у борби против организованог и других видова криминала, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 2/2017

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Немачке о сарадњи у области безбедности, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 2/2017

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Бугарске о измени Споразума између Владе Републике Србије и

Владе Републике Бугарске о полицијској сарадњи, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 2/2017

Меморандум о разумевању између Министарства спољних послова Републике Србије и Министарства спољних послова Државе Еритреје о успостављању политичких консултација о питањима од заједничког интереса, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 2/2017

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Покрајинска уредба о измени Покрајинске уредбе о максималном броју запослених у систему Аутономне Покрајине Војводине за 2015. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 20/2017

Одлука о легитимацији посланика у Скупштини Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 23/2017

ФИНАНСИЈЕ И ПРИВРЕДА

Службени гласник Републике Србије

Закон о допуни Закона о осигурању депозита, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2017

Закон о допуни Закона о Агенцији за осигурање депозита, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2017

Закон о давању гаранције Републике Србије у корист Немачке развојне банке KfW Франкфурт на Мајни, по задужењу Јавног предузећа „Електропривреда Србије”, Београд (пројекат „Модернизација система за отпепељивање ТЕ Никола Тесла А”), Службени гласник Републике Србије бр. 51/2017

Закон о давању гаранције Републике Србије у корист Немачке развојне банке KfW Франкфурт на Мајни, по задужењу Акционарског друштва „Електромрежа Србије”, Београд (Регионални програм енергетске ефикасности у преносном систему), Службени гласник Републике Србије бр. 51/2017

Уредба о издавању доплатне поштанске марке „НЕДЕЉА ЦРВЕНОГ КРСТА”, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2017

Уредба о утврђивању Програма распореда и коришћења средстава подршке спровођењу мера популационе политике у Републици Србији за 2017. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2017

Уредба о утврђивању Годишњег програма развоја саветодавних послова у пољопривреди за 2017. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2017

Уредба о начину и поступку продаје акција банака које су у власништву Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2017

Уредба о изменама Уредбе о утврђивању Програма управљања водама у 2017. години, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2017

Уредба о допунама Уредбе о условима прибављања и отуђења непокретности непосредном погодбом, давања у закуп ствари у јавној својини и поступцима јавног надметања и прикупљања писмених понуда, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2017

Уредба о измени Уредбе о условима, начину и поступку под којима се грађевинско земљиште у јавној својини може отуђити или дати у закуп по цени мањој од тржишне цене, односно закупнине или без накнаде, као и услове, начин и поступак размене непокретности, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2017

Уредба о измени Уредбе о утврђивању Програма коришћења средстава Буџетског фонда за финансирање активности и мера унапређења и развоја области електронских комуникација и информационог друштва у 2017. години, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2017

Уредба о условима и поступку издавања дозволе за управљање отпадом, као и критеријумима, карактеризацији, класификацији и извештавању о рударском отпаду, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Уредба о изменама Уредбе о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2017. години, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Одлука о изменама Одлуке о образовању Мреже за сузбијање неправилности и превара у поступању са финансијским средствима Европске уније, Службени гласник Републике Србије бр. 43/2017

Одлука о усвајању Завршног рачуна Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање за период 1. јануар – 31. децембар 2016. године, Службени гласник Републике Србије бр. 43/2017

Одлука о Завршном рачуну Националне службе за запошљавање за 2016. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2017

Одлука о утврђивању Националне контролне листе робе двоструке намене, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2017

Одлука о усвајању завршног рачуна Републичког фонда за здравствено осигурање за 2016. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2017

Одлука о измени Одлуке о седишту управе царина, оснивању, почетку и престанку рада царинарница, царинских испостава, одсека и реферата, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2017

Одлука о изменама Упутства о начину издавања уверења и оверавању фактура и других исправа које прате робу при извозу или увозу, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2017

Одлука о Националном програму јавне железничке инфраструктуре за период од 2017. до 2021. године, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Правилник о програму испита и начину полагања испита, условима за стицање и одузимање лиценце за професионалног управника и садржини регистра професионалних управника, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2017

Правилник о изменама Правилника о поморским књижицама и дозволама за укрцавање, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2017

Правилник о коришћењу подстицаја за органску сточарску производњу, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2017

Правилник о коришћењу подстицаја за органску биљну производњу, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2017

Правилник о подстицајима за спровођење активности у циљу подизања конкурентности кроз увођење и сертификацију система квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2017

Правилник о утврђивању Годишњег програма пострегистрационе контроле средстава за заштиту биља за 2017. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2017

Правилник о допунама Правилника о енолошким поступцима и енолошким средствима за производњу шире, вина и других производа, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2017

Правилник о допуни Правилника о утврђивању услуга предаје јела и пића за конзумацију на лицу места за сврху одређивања места промета услуга, у смислу Закона о порезу на додату вредност, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2017

Правилник о утврђивању Програма мера здравствене заштите животиња за 2017. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 43/2017

Правилник о усклађеним износима подстицајних средстава за поновну употребу, рециклажу и коришћење одређених врста отпада, Службени гласник Републике Србије бр. 43/2017

Правилник о усклађеним износима накнаде за загађивање животне средине, Службени гласник Републике Србије бр. 43/2017

Правилник о усклађеним износима накнаде за управљање посебним токовима отпада, Службени гласник Републике Србије бр. 43/2017

Правилник о изменама и допунама Правилника о дозволама и центрима за обуку пилота параглајдера, Службени гласник Републике Србије бр. 43/2017

Правилник о изменама и допунама Правилника о ограничењима и забранама производње, стављања у промет и коришћења хемикалија, Службени гласник Републике Србије бр. 44/2017

Правилник о изменама Правилника о условима и начину вођења рачуна за уплату јавних прихода и распоред средстава са тих рачуна, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2017

Правилник о изменама и допунама Правилника о стандардном класификационом оквиру и Контном плану за буџетски систем, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2017

Правилник о измени Правилника о облику, садржини, начину подношења и попуњавања декларација и других образаца у царинском поступку, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2017

Правилник о допуни Правилника о одређивању царинских органа за царинење одређених врста робе или спровођење одређених поступака, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2017

Правилник о изменама Правилника о упису у Регистар пољопривредних газдинстава и обнови регистрације, као и о условима за пасиван статус пољопривредног газдинства, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2017

Правилник о условима и начину остваривања права на кредитну подршку, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2017

Правилник о условима за обављање контроле плодности обрадивог пољопривредног земљишта, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2017

Правилник о изменама и допунама Правилника о садржини документације која се подноси уз захтев за издавање дозволе за увоз, извоз и транзит отпада, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2017

Правилник о условима за зимовнике за страна и домаћа пловила, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2017

Правилник о изменама Правилника о висини таксе за пружање услуга Републичког геодетског завода, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2017

Правилник о усклађеним износима оствареног укупног месечног прихода домаћинства, као услова за стицање статуса енергетски угроженог купца, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2017

Правилник о садржини регистра и документацији потребној за регистрацију и евиденцију података о стамбеним заједницама, као и начину подношења података и докумената, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2017

Правилник о изменама и допунама Правилника о класификацији, паковању, обележавању и оглашавању хемикалије и одређеног производа у складу са Глобално хармонизованим системом за класификацију и обележавање УН, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2017

Правилник о обрасцу извештаја у вези са стамбеним потребама, условима становања и програмима стамбене подршке у јединици локалне самоуправе, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2017

Правилник о измени Правилника о међународној потврди (сертификату) о улову и листи производа рибарства за које нису потребне међународне потврде (сертификати) о улову, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2017

Упутство о додатним условима за складиштење обавезних резерви нафте и деривата нафте и средства обезбеђења за ускладиштене обавезне резерве код енергетских субјеката, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2017

Упутство о изменама Упутства о додатним условима за складиштење обавезних резерви нафте и деривата нафте и средства обезбеђења за ускладиштене обавезне резерве код енергетских субјеката, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2017

Стратегија развоја интерне финансијске контроле у јавном сектору у Републици Србији за период 2017–2020. године, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2017

Списак овлашћених контролних организација за обављање послова контроле и сертификације у органској производњи за 2017. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2017

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Конвенције о Европском шумарском институту, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 2/2017

Закон о потврђивању Протокола о елиминацији незаконите трговине дуванским производима, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 2/2017

Закон о потврђивању Доха Амандмана на Кјото Протокол уз Оквирну конвенцију Уједињених нација о промени климе, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 2/2017

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Мађарске о пловидби реком Тисом, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 2/2017

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Државе Катар о узајамном подстицању и заштити улагања, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 2/2017

Закон о потврђивању Споразума о зајму (Први програмски зајам за развојне политике у области јавних расхода и јавних предузећа) између Републике Србије и Међународне банке за обнову и развој, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 3/2017

Закон о потврђивању Финансијског уговора „Унапређење објеката правосудних органа Б” између Републике Србије и Европске инвестиционе банке, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 3/2017

Одлука број 1/2016 ЕУ–ЕФТА Заједничког одбора о заједничком транзиту од 28. априла 2016. године о изменама и допунама Конвенције од 20. маја 1987. о заједничком транзитном поступку, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 2/2017

Обавештење о датуму ступања на снагу Протокола о изменама и допунама Споразума о слободној трговини између држава ЕФТА и Републике Србије, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 2/2017

Обавештење о датуму ступања на снагу Уговора о зајму за кредит за повлашћеног купца за Пројекат изградње ауто-пута Е-763 (деоница Сурчин–Обреновац), Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 2/2017

Обавештење о датуму ступања на снагу Мултилатералног споразума о комерцијалним правима у ванредном ваздушном авио-превозу у Европи, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 2/2017

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Покрајинска скупштинска одлука о доношењу Просторног плана подручја посебне намене мреже коридора саобраћајне инфраструктуре на основном правцу државног пута I реда бр. 24 Суботица–Зрењанин–Ковин, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 19/2017

Одлука о оснивању Службе за буџетску инспекцију Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 22/2017

Правилник о поступку доделе бесповратних подстицајних средстава за суфинансирање реализације пројеката штедљиве расвете, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 20/2017

Правилник о поступку доделе бесповратних подстицајних средстава са суфинансирање израде пројектно-техничке документације за изградњу инфраструктурних објеката јединица локалне самоуправе, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 20/2017

Правилник о додели бесповратних средстава микро и малим привредним друштвима и предузетницима за субвенционисање трошкова набавке

машина или опреме или софтвера или издатака за стицање нематеријалне имовине у 2017. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 21/2017

Правилник о додели средстава Покрајинског секретаријата за пољопривреду и туризам за реализацију Покрајинског акционог плана запошљавања у Аутономној Покрајини Војводини за 2017. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 21/2017

Правилник о критеријумима за финансирање краткорочних пројеката од посебног интереса за одрживи развој у Аутономној Покрајини Војводини, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 21/2017

Правилник о додели средстава за подршку младима у руралним подручјима на територији АП војводине за 2017. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 22/2017

Правилник о додели средстава за суфинансирање инвестиција за прераду воћа, поврћа (укључујући и печурке), грожђа, производњу вина и јаких алкохолних пића на територији АП Војводине у 2017. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 23/2017

Службени лист Града Београда

Одлука о измени Одлуке о радном времену угоститељских објеката на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Одлука о изменама и допунама Одлуке о комуналном реду, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Одлука о изменама и допунама Одлуке о одржавању чистоће, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Одлука о изменама и допунама Одлуке о пречишћавању и дистрибуцији воде, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Одлука о изменама и допунама Одлуке о одвођењу и пречишћавању атмосферских и отпадних вода на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Одлука о изменама и допунама Одлуке о уређивању и одржавању гробаља и сахрањивању, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Одлука о изменама и допунама Одлуке о уређењу и одржавању паркова, зелених и рекреационих површина, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Одлука о изменама и допунама Одлуке о пијацама, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Одлука о изменама и допунама Одлуке о држању домаћих животиња и кућних љубимаца на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Одлука о изменама и допунама Одлуке о димничарским услугама, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Одлука о изменама и допунама Одлуке о начину плаћања комуналних услуга на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Одлука о изменама и допунама Одлуке о снабдевању топлотном енергијом у граду Београду, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Одлука о изменама и допунама Одлуке о јавној расвети, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Одлука о изменама Одлуке о комуналној инспекцији, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Одлука о начину, условима и критеријумима за избор корисника средстава у оквиру мера и активности за подршку развоја предузетништва које се финансирају из буџета Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Одлука о изменама и допунама Одлуке о начину, критеријумима и мерилима за избор програма и пројеката у туризму који се суфинансирају из буџета Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Одлука о изради плана детаљне регулације за гондолу Калемегдан–Ушће, градске општине Стари град и Нови Београд, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Решење о приступању изради стратешке процене утицаја планираних намена на животну средину Плана детаљне регулације за гондолу Калемегдан –Ушће, градске општине Стари град и Нови Београд, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Решење о одређивању улица за пешачки саобраћај на територији Града Београда – пешачке зоне, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

РАДНИ ОДНОСИ, ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Службени гласник Републике Србије

Одлука о образовању Међуресорне радне групе за спровођење и праћење спровођења Програма реформи политике запошљавања и социјалне политике у процесу приступања Републике Србије Европској унији, Службени гласник Републике Србије бр. 43/2017

Одлука о изменама и допунама Одлуке о највишим ценама лекова за употребу у хуманој медицини, а чији је режим издавања на рецепт, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2017

Исправка Одлуке о изменама и допунама Одлуке о највишим ценама лекова за употребу у хуманој медицини, а чији је режим издавања на рецепт, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Правилник о пријављивању заразних болести и посебних здравствених питања, Службени гласник Републике Србије бр. 44/2017

Правилник о листи лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања, Службени гласник Републике Србије бр. 45/2017

Правилник о обрасцу и садржини рецепта за ветеринарске лекове, као и начину издавања и прописивања ветеринарских лекова, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2017

Правилник о утврђивању Програма мера заштите здравља биља за 2017. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2017

Правилник о листи производа који се могу продавати у апотеци, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Правилник о изменама и допуни Правилника о претходним и периодичним лекарским прегледима запослених на радним местима са повећаним ризиком, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Решење о одређивању основице осигурања на коју се обрачунава и плаћа допринос за пензијско и инвалидско осигурање за лица укључена у обавезно осигурање, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2017

Листа средстава за заштиту биља на основу издатих решења о регистрацији средстава за заштиту биља, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2017

Листа одобрених супстанци, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2017

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Споразума између Републике Србије и Румуније о социјалној сигурности, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 2/2017

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Покрајинска скупштинска одлука о Програму из области јавног здравља за територију Аутономне Покрајине Војводине за 2017. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 24/2017

Покрајинска скупштинска одлука о Програму превентивне здравствене заштите ловаца, ловочувара и шумара у Аутономној Покрајини Војводини за 2017. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 24/2017

Покрајинска скупштинска одлука о Програму раног откривања и лечења компликација шећерне болести на очима у Аутономној Покрајини Војводини за 2017. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 24/2017

Покрајинска скупштинска одлука о Програму неонаталног скрининга на цистичну фиброзу у Аутономној Покрајини Војводини за 2017. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 24/2017

Покрајинска скупштинска одлука о Програму унапређивања дијагностике и лечења обољења штитасте жлезде у Аутономној Покрајини Војводини за 2017. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 24/2017

Покрајинска скупштинска одлука о Програму унапређивања лечења стерилитета биомедицински потпомогнутим оплођењем и

преимплантационом генетском дијагностиком у Аутономној Покрајини Војводини за 2017. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 24/2017

Покрајинска скупштинска одлука о Програму очувања плодности код оболелих од малигних болести у Аутономној Покрајини Војводини за 2017. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 24/2017

ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА, КУЛТУРА И ФИЗИЧКА КУЛТУРА

Службени гласник Републике Србије

Одлука о оснивању Пољопривредног факултета у Крушевцу Универзитета у Нишу, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2017

Одлука о отварању Културног центра Републике Србије у Пекингу, Народна Република Кина, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2017

Одлука о образовању Координационог тела за праћење изградње новог музеја „Никола Тесла” у Београду, са пратећим садржајима, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2017

Одлука о броју студената за упис у прву годину студијских програма основних струковних, академских и интегрисаних студија који се финансирају из буџета Републике Србије за високошколске установе чији је оснивач Република Србија у школској 2017/2018. години, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Одлука о броју студената за упис у прву годину студијских програма основних струковних студија који се финансирају из буџета Републике Србије за високе школе струковних студија чији је оснивач Република Србија у школској 2017/2018. години, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Одлука о броју студената за упис у прву годину студијских програма мастер академских студија који се финансирају из буџета Републике Србије за високошколске установе чији је оснивач Република Србија у школској 2017/2018. години, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Одлука о броју студената за упис у прву годину студијских програма докторских академских студија који се финансирају из буџета Републике Србије за високошколске установе чији је оснивач Република Србија у

школској 2017/2018. години, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Исправка Одлуке о оснивању Пољопривредног факултета у Крушевцу Универзитета у Нишу, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Правилник о ближим условима за обављање спортских активности и спортских делатности, Службени гласник Републике Србије бр. 42/2017

Правилник о изменама и допуни Правилника о упису ученика у средњу школу, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2017

Правилник о Листи стручних, академских и научних назива, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Решење о додели националног спортског признања, Службени гласник Републике Србије бр. 43/2017

Решења о додели новчане награде за спортске резултате, Службени гласник Републике Србије бр. 44/2017

Решења о додели новчане награде за спортске резултате, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2017

Решење о додели националног спортског признања, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2017

Закључак о допуни Закључка Владе Републике Србије о проглашењу Пројекта „Нови Сад 2021 – Европска престоница културе” културним пројектом од националног значаја за Републику Србију, Службени гласник Републике Србије бр. 44/2017

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Споразума о учешћу у Средњоевропском програму универзитетске размене („СЕЕРУС III”), Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 2/2017

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и осталих чланица Иницијативе за реформу образовања у Југоисточној Европи о седишту Секретаријата Иницијативе за реформу образовања у Југоисточној Европи, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 2/2017

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Чешке о сарадњи у области културе, образовања, науке, омладине и спорта, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 2/2017

Меморандум о сарадњи између Министарства спољних послова Републике Србије и Министарства за спољне послове и међународну сарадњу Републике Италије у области рада двојезичких српско-италијанских одељења у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 2/2017

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Одлука о спровођењу поступка за доделу средстава из буџета Аутономне Покрајине Војводине по конкурсима у области културе у 2017. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 21/2017

Правилник о критеријумима за учешће у програму сарадње научноистраживачких организација и привреде, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 19/2017

Правилник о критеријумима за финансирање пројеката који се баве истраживачко-уметничким стваралаштвом у пољу уметности, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 21/2017

Правилник о критеријумима за финансирање развојноистраживачких пројеката високих струковних школа с територије Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 21/2017

Правилник о критеријумима за финансирање научноистраживачких пројеката националних мањина – националних заједница у Аутономној Покрајини Војводини, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 21/2017

Правилник о изменама и допунама Правилника о ближим условима и критеријумима за стипендирање спортиста, усавршавање спортских стручњака и награђивање за постигнуте спортске резултате спортиста и спортских стручњака у АП Војводини, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 21/2017

Правилник о изменама и допунама Правилника о одобравању и финансирању програма којима се остварују потребе и интереси грађана у

области спорта у АП Војводини, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 23/2017

Службени лист Града Београда

Одлука о изменама и допуни Одлуке о подизању и одржавању споменика и скулптуралних дела на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Одлука о изменама и допуни Одлуке о постављању балон-хала спортске намене на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 19/2017

Обавештење Завода за заштиту споменика културе града Београда – установе културе од националног значаја, о евидентирању добара која уживају претходну заштиту: градитељски објекат Стара механа Панића, Лоле Рибара бр. 163, Железник, општина Чукарица, Службени лист Града Београда бр. 18/2017

РАЗНО

Службени гласник Републике Србије

Индекси потрошачких цена за април 2017. године, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2017

Подаци о просечним зарадама и просечним зарадама без пореза и доприноса по запосленом исплаћеним у априлу 2017. године, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2017

Износ најниже месечне основице доприноса за обавезно социјално осигурање, Службени гласник Републике Србије бр. 41/2017

2

СПИСАК ПРЕТПЛАТА НА ДНЕВНЕ ЛИСТОВЕ, СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА И ЧАСОПИСЕ ЗА ПОТРЕБЕ БИБЛИОТЕКЕ УПРАВЕ У 2017. ГОДИНИ

ДНЕВНИ ЛИСТОВИ И ЧАСОПИСИ

1.	АЛО
2.	БЛИЦ
3.	ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ
4.	ВРЕМЕ
5.	ДАНАС
6.	ИНФОРМЕР
7.	КУРИР
8.	НЕДЕЉНИК
9.	NEWSWEEK
10.	НИН
11.	ПЕЧАТ
12.	ПОЛИТИКА

СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА

1.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
2.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ
3.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ АП ВОЈВОДИНЕ
4.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА

СТРУЧНИ ЧАСОПИСИ

1.	КЊИЖЕВНЕ НОВИНЕ: лист за књижевност и друштвена питања
2.	ЛИПАР: часопис за књижевност, језик, уметност и културу
3.	РС PRESS
4.	ПРАВНА ПРАКСА: часопис за примену прописа

ОСТАЛЕ СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

1.	БИЛТЕН ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА
2.	БИЛТЕН ДРЖАВНОГ ПРАВОБРАНИЛАШТВА
3.	БИЛТЕН РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ
4.	БИЛТЕН УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
5.	МЕСЕЧНИ СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД
6.	САОПШТЕЊА РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ

3

ИЗБОР СТАРИХ ПРОПИСА

„Фонд библиотеке Управе за заједничке послове републичких органа поседује значајну збирку старих књига, претежно закона, уредби и других прописа Кнежевине и Краљевине Србије, Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Краљевине Југославије, али и аустроугарских, немачких, руских, француских прописа и књига из области права. Законодавци у Србији током 19. и у првој половини 20. века, пажљиво, правно утемељено, понекад визионарски, каткад опрезно, добро припремљени, некад и невешти, водили су младу државу ка путу коме и њихови данашњи потомци стреме – ка модерној, правно уређеној држави која равноправно може да учествује у свим пословима породице европских држава и народа.

Надамо се да ће избор старих прописа допринети бољем разумевању развоја Србије као модерне, правне државе, а врата библиотеке Управе увек ће бити отворена свима који желе боље да се упознају са њеним фондом, да нешто науче или потврде оно што већ знају.”

Новица Антић

(Извод из рецензије књиге *Закони каткад спавају али никад не умиру*)

За овај број издвајамо:

1. Закон о народним школама, 1914.

ЗАКОН

О

НАРОДНИМ ШКОЛАМА

БЕОГРАД

ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ
1914

МИ
П Е Т А Р I

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉ СРБИЈЕ

ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И ОВАКОМЕ, ДА ЈЕ НАРОДНА СКУПШТИНА
РЕШИЛА, И ДА СМО МИ ПОТВРДИЛИ И ПОТВРЂУЈЕМО

ЗАКОН

О

НАРОДНИМ ШКОЛАМА

КОЈИ ГЛАСИ

I Задатак и врсте народних школа

Члан 1

Задатак је народних школа да васпитавају децу у народном духу и да их спремају за грађански живот, а нарочито да шире просвету и српску писменост у народу

Члан 2

Народне се школе деле на дечја забавишта, основне школе и продужне школе

Члан 3

Учење у основној школи траје шест година, од којих су четири обавезне, а пети и шести разред отвараће се према месним приликама

За отварање петог разреда треба да има најмање 25 ученика

У местима где ученицима и ученицама петог и шестог разреда не би било могуће похођење школе преко целе године, може Министар просвете и црквених послова, по предлогу окружног школског одбора, изузетно допустити да они походе школу само зимског течаја

Члан 4

Похођење је основне школе обавезно. Настава је у њој бесплатна.

Обавезно школовање извршиће се поступно, према броју школа и наставника и према месним приликама.

Сваки српски грађанин има права да школује своју децу у народној школи првенствено у оној школској општини у којој живи, а они српски грађани који стално не живе у Србији у школској општини коју изаберу.

Члан 5

Један учитељ може добити највише четири разреда. Овде се рачуна и приправни разред.

Ако у једном одвојеном разреду, с једним учитељем не буде више од 60 ученика (ученица), разред се може делити, а ако буде више од 70 ученика, разред се мора делити.

У два спојена разреда може бити свега највише 55 ученика, а у три или четири спојена разреда највише 45 ученика.

Члан 6

У *забавишту* се васпитавају деца од четврте до седме године, према правилима која Министар пропише, по саслушању Главног Просветног Савета.

У местима где нема забавишта, отвара се уз основну школу приправни разред, који обавезно деца походе пре ступања у први разред основне школе.

Где ће се отворити државно забавиште, а где приправни разреди, решава Министар просвете, на предлог њоружних школских одбора

Члан 7

По свршетку четвртог разреда, у местима где нема петог и шестог разреда основне школе, ученици, који се добровољно упишу, дужни су походити продужну школу

Учење у њој траје три зимска течаја

Продужне се школе отварају на предлог њоружног школског одбора у местима где има бар 15 ђака План образовања у њима удешава се према месним потребама

Члан 8

Ну поред ових продужних школа могу се завести и средке продужне школе уза средке расаднике са пољопривредним правцем образовања По градовима у продужним школама ове врсте, образовање ће бити занатлиско-трговачког правца

Учење у њима траје две године, а отвара их Министар просвете, ако се пријави за њих бар 30 ученика

План, програм и уређење њихово прописаше Министар просвете у споразуму са Министром народне привреде Наставнике у овим школама поставља Министар просвете у споразуму са Министром народне привреде

Ученици, који поднесу уредну сведоцбу о свршеној овој школи, служиће у сталном кадру само годину дана

Члан 9

У забавишту се васпитавају мушка и женска деца заједно Основне школе могу бити мушке, женске, или мешовите

Члан 10

Све су ове школе државне или приватне Државне се школе отварају по наредби Министра

просвете, а приватне школе оснивају и издржавају поједина удружења или приватна лица

Деца српских грађана, који стално живе у Србији, морају походити државну или приватну српску основну школу

Родитељи, чија се деца уче приватно код куће, морају о том известити месни школски одбор, с именованем лица која ће децу поучавати и с доказима да она имају спреме за овај посао

Члан 11

Приватне школе морају бити, у главном, онако исто уређене као и државне школе

Министар одобрава отварање ових школа по саслушању школског надзорника, пошто се испуне нарочито ове погодбе да школске зграде одговарају хигијенским правилима, да наставници имају довољну стручну спрему као и наставници државних школа, да су доброга владања и да је наставни план једнак или сличан наставном плану државних школа

II Отварање и издржавање школа

Члан 12

Министар просвете и црквених послова наређује отварање нових школа, кад у једном месту има најмање тридесеторо деце за школу дорасле

Министар наређује отварање нових школа на предлог школског надзорника

Члан 13

Школу подиже и потребама снабдева школска општина. Круг школске општине чини варош или варошица, сама за се или у заједници са једним или више села, или село или више села и заселака који заједнички издржавају једну или више школа. Окружни школски одбор дужан је старати се, да свако место уђе у састав појединих школских општина

Школа се зове по месту, у коме је, а школска општина носи име своје школе

Члан 14

Школска је општина дужна

1, да да̂ потребно земљиште за школу и за школско двориште и игралиште, а у селима још и најмање пола хектара земљишта за школску башту у близини школе, и да све то одржава у доброј огради,

2, да подиже, оправља и у добром стању одржава школске зграде, у којима морају бити потребне учионице и радионице, удешене према хигијенским и педагошким правилима, станови за наставнике и за послужитеље, а у местима где ученици зими станују у школи, још и собе за спавање, трпезарија и кујна, заједно с потребним намештајем и посуђем,

3, да набавља школски намештај,

4, да даје огрев за школу, за наставнике и за послужитеље, и то свагда у почетку школске године за целу годину,

5, да плаћа школске послужитеље,

6, да рукује школском касом, школским имањем и школским фондovima,

7, да се стара да што воћи број деце походи школу, и да потпомаже наставнике у свима школским пословима,

8, да издржава дечја забавишта, и да, по могућству, потпомаже све просветне установе којима се шири писменост у народу

Ако школска општина не би вршила ове дужности како треба, државна ће је власт на то нагнати

Члан 15

Сиромашним општинама притичу у помоћ срез, округ и држава при подизању школских зграда

Министар просвете, у споразуму с Министром грађевина, а по саслушању Главног Просветног Савета, прописује угледне планове и правила за грађење школа. Према тим плановима, школске зграде могу поделити на више класа — Планове школских грађевина за поједина места, одобрава окружни школски одбор. Школска општина може подићи школу у својој режији по одобрењу Министра просвете и црквених послова.

Кад општина нема потребно земљиште за подизање школа, може га откупити по закону о експропријацији имања.

Министар може одобрити да поједини срезови или окрузи о заједничком трошку подижу нове школске зграде у својој области. Тако исто, Министар може допустити, да се општине, срезови, окрузи, ради подизања школских зграда, могу задужити код Управе Фондава, или код других новчаних завода.

Најпосле, надлежне власти могу одобрити, да се за грађење школа могу употребити радне снаге и материјал, којима располажу општина, срез, округ и држава.

Члан 16

У местима где у школској згради или школском дворишту или на даљини до 500 метара од школе, нема станова за наставнике (наставнице), општине им дају накнаду у новцу за стан и огрев уједно, и то у Београду по 80 динара месечно, у Крагујевцу и Нишу по 50 динара, у другим окружним варошима по 40 динара, а у осталим варошима и варошицама по 35 динара, а у селима по 30 динара месечно.

Стан мора имати најмање две собе с кујном и потребним стајама.

Ако у једном месту учитељују муж и жена, или отац и кћи, или мати и кћи, или две неудате сестре, или нежењени брат и неудата сс-

стра, онда они имају право само на један заједнички стан и огрев, или на једну накнаду за стан и огрев

Удата учитељица нема права на квартирину, осим ако јој муж службеном потребом живи у другом месту

Члан 17

За подмиривање школских потреба, свака школска општина има школску благајну, у коју улазе

1, суме које окружни одбор, или политичка општина дају сваке године за школске потребе,

2, приходи од школског имања, од ручнога рада, или од чега другог што припада школи,

3, приходи од новчаних казни, према овоме закону,

4, приходи од добровољних прилога или од завештања

Члан 18

Поред земљишта и зграда, које свака школска општина даје за школу, школа може имати и друго имање, које јој уступи политичка општина, или завештају поједини добротвори, или га школска општина нарочито купи за издржавање школе. Приходи од овога школског имања утичу у школску благајну

Школско се имање не може отуђити ни задужити без одобрења Министра просвете, нити се може на друго што употребити осим школе. Школа се мора на њ убаштипити у року од годину дана

Ако би се из једне школске општине издвојила нова школска општина, онда ова има права на накнаду у новцу или материјалу, на међусобном споразуму или по решењу окружног школског одбора, противу чијег решења нема места жалби

А ако би нека школска општина, која има школско имање, престала, онда њено имање припада оној школској општини, с којом се споји.

Школско се двориште може употребити само за одмор и игралиште дечје.

Члан 19

Школска општина може основати школски фонд ради издржавања сиромашних ученика и ученица у својој школи и ради приређивања школских екскурзија. У овај фонд улазе приходи од светосавских и других школских забава, од поклона и завештања, и оно што политичка општина даје на ове сврхе.

Фондом рукује школски одбор преко свога благајника, према правилима која Министар пропише.

III Настава

Члан 20

У основној школи се уче ови предмети

- 1, хришћанска наука и црквено-словенско читање,
- 2, српски језик,
- 3, историја српска и општа,
- 4, земљопис,
- 5, рачуница и геометријски облици,
- 6, познавање природе у вези с пољском и домаћом привредом с основима хигијене,
- 7, цртање и лепо писање,
- 8, певање (световно и црквено), музика и ручни рад по могућству,
- 9, дечје игре

Наставни план и програме предавања прописује Министар просвете, по саслушању Главнога Просветнога Савета а с обзиром на месне школске потребе.

Члан 21

Министарство просвете и црвених послова стара се за израду и штампање потребних уџбеника, наставних учила, књига за поклањање ученицима о испиту, и књига за школске књижице које служе за усавршавање учитеља и за лектуру ученицима.

У школама се могу употребити само оне књиге и она учила, која је прегледао Главни Просветни Савет и одобрио Министар просвете. Саписак тих књига и учила објављује се у службеним листовима пре почетка школске године.

Правила о писању ових уџбеника прописује Министар, по саслушању Главнога Просветног Савета.

Члан 22

Школска година почиње 1 септембра, а завршује се свечаним испитом, који се мора извршити до Петров-дана.

Школе не раде о Божићу и Ускрсу по 10 дана, недељом и празником, и четвртком после подне.

Осим тога, школска власт може два пут у години ослободити похођења школе, ученике и ученице старијих разреда, и то сваки пут до седам дана. Ово се време одређује према потребама радова у појединим местима, и то на предлог месних школских одбора.

Школа ради редовно пре и после подне. Ну Министар може, на предлог окружног школског одбора, допустити, да се предавања у неким местима у појединим разредима, држе само пола дана.

IV Ученици

Члан 23

Деца се уписују у школу прва три дана у почетку школске године.

У први разред основне школе уписују се варошка деца, кад узму седму а сеоска кад узму осму годину живота. Мушка деца која су прешла једанаест година и женска деца старија од 10 година не могу се примити у први разред.

Упис деце у први разред врши школски одбор, према списку која му свештеник поднесе од 1 до 16 маја. У том списку морају бити забележена имена живе деце, мушке и женске, која су узела осму (седму) годину, а нису прешла једанаесту (десету) годину живота. Школски одбор уписује најпре најстарију децу, па онда све млађу, док не попуни прописани број ученика (ученица) у разреду, или у свима одељењима ако их више има.

Уписану децу, која су болесна или су сумњива здравља, дужан је средски или окружни лекар бесплатно прегледати у почетку школске године. Он предлаже, а школски надзорник решава, да ли ће се таква деца ослободити похођења школе за ту школску годину.

Члан 24

Ученици и ученице дужни су уредно походити школу за све време свога школовања. Само они који, пошто сврше четврти разред основне школе, пређу у коју српску средњу или стручну школу, ослобођавају се даљег похођења основне школе. Школски је одбор дужан водити списак оних ученика и ученица који пређу у друге школе, и оних који се преселе у друго место, и дужан је старати се да свако дете проведе у школи шест година.

Изостанак од школе рачуна се једно пре или једно после подне. Учитељ цени изостанке и оправдава оне који су учињени из важних узрока, а неоправдане доставља месном школском одбору. За ове изостанке казни одбор родитеље или старатеље ученичке или оне који узимају децу.

у службу, и то за прва три дана опоменом, а после по 0 20 динара за сваки дан изостанка у корист школске касе. Родитељима ученика који плаћају испод 15 динара непосредне порезе, може се новчана казна заменити затвором или радом на општинским пословима, рачунајући пет динара за један дан затвора односно рада.

Председник или његов заступник дужан је наплатити одређену казну у року од тридесет дана, а ако то не учини, а од кажњеног могло се наплатити, онда плаћа сам. Ову последњу казну изриче школски надзорник, а извршује је полицијска власт.

Члан 25

Успех који ученици (ученице) покажу из појединих предмета и њихово владање бележи се у књигу за оцене двапут у години, и то у првој половини месеца јануара и од 1 јуна до 29 јуна. О прелазу ученика у старији разред одлучује школски надзорник приликом завршног прегледа школскога, имајући при том на уму целокупан успех из свих предмета и способност и марљивост појединих ученика. Ученик (ученица) који покаже у опште слаб успех, а нема изгледа да ће достићи другове у старијем разреду, оставља се да понови разред.

Крајем школске године држи се јаван свечан испит, у присуству школског надзорника или министра, изасланика и школскога одбора, и том се приликом дају дарови ваљаним ученицима и ученицама.

Ученицима (ученицама) који сврше шести разред или продужну школу, издају се сведочанства о свршеној школи. А они ученици (ученице) који се премештају из једне основне школе у другу, или прелазе из основне школе у другу коју врсту школа, добијају само уверење у коме се бележи успех у настави и владање у дотичном разреду.

Члан 26

Ученик се може исписати из школе, ако пати од неизлечиве болести, или од такве болести која би била опасна за друге ученике, или ако је ученик без родитеља а сиромашног стања или ако је због понављања разреда престарео, и то ако мушкарац пређе петнаесту годину, а девојчица четрнаесту годину. О том решава школски надзорник или Министар по предлогу месног школског одбора, а у случају болести и на основу уверења надлежног лекара.

Члан 27

Деца српских грађана која се уче код куће или у приватним заводима или на страни, морају полагати на крају сваке школске године испит у државној основној школи. За овај испит плаћа се по 5 динара двојици учитеља који испитују дете. О изузетним случајевима решава Министар просвете и црквених послова.

Ко поступи противно овоме казниће се са 50 до 300 динара, у корист месне школске касе. Ову казну изриче Министар, а извршује месна полицијска власт.

У приватним школама држе се испити на крају школске године под председништвом школског надзорника или Министрова изасланика. За ове испите плаћају старешине тих школа по 10 динара дневнице школском надзорнику. Сведочанства, која приватне школе издају својим ученицима, важе само онда кад их је школски надзорник или Министров изасланик потписао.

V Наставници

а) Sprema

Члан 28

Наставника има сталних, привремених и забавља

У мушкој основној и у мешовитој школи раде учитељи, а у женској школи учитељице. Ну у недостатку учитеља могу се учитељице поставити и у нижа два разреда мешовите, мушке школе — Учители и учитељице раде још и у приватном разреду

У забавишту васпитава децу забавиља

Члан 29

Стални учитељ и стална учитељица могу бити она лица која су српски поданици и која су свршила философски факултет Велике Школе или која су свршила учитељску школу и положила у њој учитељски испит зрелости. После 2 године добивају право на полагање практичног учитељског испита. Док не положи овај испит, немају права на повишице плате, а по положеном испититуту може им се рачунати највише пет година за повишицу и пензију

Члан 30

У недостатку учитеља са спремом из чл 29 могу се поставити за привремене учитеље и учитељице и она лица која су свршила учитељску школу без учитељског испита зрелости, или потпуно средњу школу или богословију, или философски факултет као ванредни ученици или Вишу Женску Школу са одличним успехом. Ови привремене учитељи могу постати стални, ако после две године привремене службе положи учитељски испит по програму који пропише Министар просвете и црквених послова

Члан 31

Забавиља може бити она која је свршила најмање четири разреда средње школе или цолу В Ж Школу, за тим се две године спремала за ову службу у засебном одељењу женске учитељске школе или у сличној школи на страни и положила стручни испит

Члан 32

За научно и практично усавршавање учитеља и учитељица основних школа могу се одредити о државном трошку нарочити течајени, који се држе, према потреби, у учитељској школи, или на другом ком месту. Лица која држе предавања, добивају награду за то, а учитељи и учитељице добивају попутнину према чл 70 овога закона — Правила о овим течајевима прописује Министар просвете и црквених послова.

б) П р а в а

Члан 33

Стални учитељ основне школе добива у почетку своје службе 800 динара на годину.

За прве две повишице служи се по пет година, за остале по четири године.

Прва је повишица 250 динара годишње,

Друга је повишица 300 динара годишње,

Трећа је 350 динара годишње,

Четврта је 400 динара годишње,

Пета и шеста су по 450 динара годишње. У почетку 23 године, учитељ добија плату од 3000 динара. По навршеној 32 години службе учитељ се може пензионисати са том платом.

Они учитељи који буду могли и даље радити у школи после навршетка 32 године службе, добивају још једну повишицу од 300 динара, коју примају само док су у служби.

Стална учитељица основне школе добива у почетку своје службе 800 динара годишње. За прве две повишице служи се по пет година, за остале по четири године. Прве две повишице износе по 250 динара годишње, даље три по 300, а шеста 350 динара. У почетку 27 године учитељица добива плату 2550 динара. По навршетку 32 године учитељица се може пензионисати са том платом.

Оне учитељице које буду могле и даље радити у школи после навршене 32 године службе, добивају још једну повишицу од 300 динара коју примају само док су у служби

Стални учитељи и сталне учитељице могу се ставити у пенсију и кад наврше десет година сталне службе, у случају душевне или телесне слабости и неспособноси и тада добивају 40% од своје систематичне плате, а за сваку годину преко десет година службе увећава се пенсија са 2,2%. О овом решава Министар, по саслушању Главног Просветног Савета, а на основу потребних уверења и доказа, које шаље школски надзорник

Стални наставници који служе мање од десет година, могу у случају болести, добити од државе издржавање, и то 30% од њихове последње плате

Исту плату и остала права имају стални учитељи и сталне учитељице, који служе у заводу »Друштва Краљ Дечански«, у »Дому за сиротну и напуштену децу«, и у »Школи малолетних осуђеника« као и у другим сличним заводима ако их држава поставља

Члан 34

Стални наставник не може изгубити службу без одлуке Просветног Савета због доказане кривице, и не може се преместити у друга места осим по молби стечајем или за казну, или по потреби службе У овом последњем случају, наставник има права на накнаду путног и селидбеног трошка према закону о дневници и подвозници и селидбини државних чиновника и службеника од 19 фебруара 1892 год

Наставник ће се преместити по потреби само онда кад се школа затвори или се због недовољног броја ђака споје разређи

Члан 35

Упражњена учитељска места подуњавају се стечајем, који се објављује преко службених ли-

стова Стечај за попуњавање празних места расписује Министар просвете и црквених послова, најдаље до 1 маја, а избор кандидата врши комисија у коју улазе

Референт за основну наставу као председник и као чланови два професора и два учитеља из Београда које избере Главни Просветни Савет

За свако упражњено учитељско место, за које се јавља два или више кандидата, комисија избира по двојицу кандидата и предлаже их Министру просвете, а он једнога од предложених кандидата потврђује Овај избор комисија је дужна доставити Министру просвете најдаље до 16 јуна

Вароши и варошице добивају они учитељи, који имају најмање једну периодску повишицу, ољружне вароши они који имају две периодске повишице, а Београд се добива тек после три повишице Првенство за боља места имају они учитељи, који имају за то породичне потребе одликују се радом у школи и на књижевности

Члан 36

Учитељи премештени по казни не могу се јављати на стечај за место из кога су уљоњени док им не истече један период за повишицу

Члан 37

Стечајем испољњена места и празна места која се укажу у току школске године Министар попуњава привремено новим учитељима

Привремени учитељи могу се преместити само за казну или кад дотична места добијају стални учитељи стечајем

Члан 38

Ако учитељ у невреме буде кренут из неког места, због укидања одељења или затварања школе, биће постављен у друго место, које ће бити,

по могућству, равно оном из кога је премештен. Али, ако би се у месту из којег је уклоњен, указало у току те године празно место, има право да се врати у њега без стечаја.

Члан 39

Привремени учитељ и привремена учитељица добивају 600 динара плате на годину и бесплатан стан и огрев. Они немају права на пензију и на издржавање.

Члан 40

Учитељи и учитељице основне школе који, поред редовнога рада у својој школи, раде још и у продужној школи, и они који бар десет неписмених одраслих људи науче читати и писати, могу добити засебну награду на крају школске године. Тако исто добива нарочиту награду и онај учитељ који ради у тежим местима која одређује Просветни Савет. (Ова награда може бити 100 до 300 динара за једну годину). Ове награде дају се по решењу Министра Просвете. Оне прве две врсте награда дају се по предлогу окружнога школског одбора.

Члан 41

Забавиља у државном забавишту добива у почетку службе 600 динара на годину. После сваке четврте године службе добива годишњу повишицу од 150 динара тако да у 23 години службе прима 1650 динара на годину, а кад наврше 35 година службе, прима толико исто у име пензије. Право на пензију добива она после 10 година сталне службе и то за првих десет година 40% од своје плате, а за сваку даљу годину по 2,4%. Пензија се може добити само у случају болести или неспособности за рад.

Забавиља добива бесплатан стан и огрев, или накнаду за то, као и учитељица из основне школе.

Члан 42

Државним чиновницима рачунају се године сталне службе у другим струкама проведене приликом ступања у учитељску службу, ако су иначе испунили прописне погодбе. А тако се исто и учитељима рачуна у указну службу време проведено у сталној учитељској служби, кад пређу у другу државну службу, и то само онда кад због болести не могу даље вршити учитељску службу, што се мора утврдити комисијским прегледом три државна лекара које одреди Министар просвете и црквених послова.

Члан 43

Министар просвете може наставницима даги одсуство у току једне школске године највише два месеца. Уз молбу за одсуство због болести треба поднети и лекарско уверење.

Одсуство дуже од два месеца даваће Министар само по уверењу лекарске комисије од три лекара, коју он сам и саставља.

Члан 44

Забавиље, учитеље и учитељице и управитеље народних школа поставља Министар просвете и црквених послова.

Плата, пенсија, награде и селидбени трошкови који припадају учитељима и учитељицама основних школа и забавиља државних забавишта, дају се из државног буџета.

в) Дужности

Члан 45

Наставници су основних школа дужни

1, долазити уредно у школу и васпитаваги децу према педагошким правилима и предавати наставно предмете према прописаним програмима, упуствима и уџбеницима,

2, оцењивати савесно и правично успех и владање ученика у одређено време (чл 25 закона),

3, водити децу у цркву, где су учитељи дужни певати недељом и празником,

4, извештавати на време родитеље или старатеље и школски одбор о изостањцима ученика од школе,

5, чувати поверене им школске ствари а нарочито школски намештај, наставна учила, школску књижницу, школску архиву, писаћи и цртаћи материјал и материјал за ручни рад, за које ствари они материјално одговарају,

6, учествовати у раду учитељског већа, и потпомагати рад меснога школскога одбора,

7, суделовати у раду окружнога учитељског збора,

8, походити научне и практичне учитељске течајеве, кад се на њих позову,

9, замењивати болесне и одсутне наставнике према наредби управитељској или надзорничкој,

10, учествовати у школским екскурзијама и школским свечаностима,

11, потпомагати просветне и културне установе које имају везе са школом,

12, владати се у служби и ван ње како то додикује образованим људима и учитељском позиву

Њима је забрањено свако друго занимање које се не слаже са учитељском службом. За редовно вршење других каквих послова, осим учитељских, морају они претходно тражити одобрење од школскога надзорника или Министра просвете

Члан 46

Кад се наставник (наставница) први пут уводи у дужност, он полаже, чинодејством меснога свештеника, а у присуству меснога школскога одбора, ову заклетву „Ја, Н Н, ступајући у наставничку службу, заклињем се свемогућим Богом да ћу Краљу Србије Петру I бити веран,

да њу се Устава савесно придржавати, да њу законима и законским наредбама власти бити покоран, да њу своје наставничке дужности ревностно и тачно вршити, и да њу се клонити свега онога што се не слаже с мојом службом Тако ми Господ Бог помогао «

Наставника уводи у дужност управитељ, а где овога нема, председник школскога одбора

Члан 47

Наставник може оставити учитељску службу само онда кад му Министар уважи оставку У противном случају неће му се рачунати пређашње године службе, ако би се опет вратио у службу

Оставка се може поднети крајем школске године и онда мора бити уважена оставка поднета у почетку школске године не мора бити уважена, а ако се уважи, учитељ не може добити друго место у току те године

Ако наставник, без одобрења и без довољног оправдања, изостане од своје дужности седам дана у месту, или петнаест дана ван места, или ако оде на нову дужност за петнаест дана, од дана саопштеног му постављења или премештаја, сматра се да је оставио учитељску службу, и његово се место оглашава за упражњено

Члан 48

Владање учитеља, учитељица и њихов рад у школи оцењују надзорници, према овом закону и према закону о чиновницима грађанскога реда, Рад се оцењује оценом одличан, повољан и неповољан Надзорници уводе оцене у школску уписницу и службене листове, убележавајући у њих и остале потребне податке, као правилност школскога рада, марљивост и савесност у вршењу службе, успех у васпитању и настави, узроке неуспеха, рад на књижевним и културним уста-

новама и владање у породици, у друштву, премештаје, повишице, одсуства дужа од 10 дана итд

Година, у којој је наставник добио оцену рада неповољан, неће се рачунати за периодску повишицу плате

Против неповољне оцене рада може се учитељ жалити Министру просвете у року од 15 дана, који може наредити поновни преглед и одредити лице за то. Ако оцена не буде поправљена, учитељ плаћа сав трошак око овога другог прегледа

г) К а з н е

Члан. 49

Наставници који се огреше о своје дужности, казне се према одредбама овога закона

Казне су 1) опомена, 2) укор, 3) губитак плате од три дана до три месеца, 4) премештај у друго место без накнаде салидбених трошкова, 5) отпуст из службе без губитка стечених права у случају повратка у службу, 6) отпуст из службе с губитком неких или свих стечених права

Казне се одређују према величини кривице, према околностима које олакшавају или отежавају кривицу, и према томе да ли се наставник казни први пут или се казна понавља

Ниједна се казна не може изрећи док се кривица потпуно не испеди и док се наставник писмено не саслуша

Члан 50

Опоменом казни наставника управитељ. Опоменом, укором и губитком плате до петнаест дана казни школски надзорник. Губитком плате од петнаест дана до три месеца, премештајем и отпустом из државне службе казни Министар

Отпуштање сталних наставника изриче Министар по предлогу Главнога Просветнога Савета, а отпуштање привремених наставника по предлогу школског надзорника

У року од петнаест дана може се наставник жалити надзорнику против казне коју је изрекао управитељ или школски одбор, и Министру против казне коју је изрекао надзорник

Члан 51

Кривице наставника извиђају управитељи или школски надзорници у случајевима школске природе, иначе то бива редовним путем преко земаљских власти

За време судског ислеђења наставник се према природи кривице може уклонити од дужности, и за то време прима половину плате, па ако се ослободи као невин, враћа се у службу и добива задржану половину плате. А ако се ослободи из недостатка довољних доказа, онда Министар, по предлогу Главног Просветног Савета, решава, да ли ће он и даље остати у служби.

Наставник који буде осуђен на казну затвора већу од шест месеци губи плату за време затвора.

Наставник кога земаљски судови осуде за бешчасна дела, отпушта се из службе, с губитком свих стечених права. Овакав се наставник не може повратити у државну службу.

Члан 52

Наставник може бити кажњен премештајем у друго које место ако добије двапут неповољну оцену рада. Тада не добива накнаду селидбених трошкова.

Кад се затвори школа или укине разред, где је наставник радио, онда се он ставља на расположење, ако не добије друго место. У том случају губи он 30% од своје плате, ако служи мање од петнаест година. Са сваком годином службе преко петнаест година умањавање се одбијање са 1%.

Члан 53

Ако се наставник који је једанпут кажњен опоменом или укором или губитком плате до петнаест дана, у року од три године после тога ни у чем не огреши о своје дужности, сматра се као да није ни кажњен.

Наставник који је једанпут отпуштен из службе, може се опет вратити у службу, по предлогу Главног Просветног Савета, а с обзиром на његово владање и занимање после отпуста и с погледом на ситне зајонске прописе.

VI Управа и надзор

Члан 54

Управу и надзор над свима основним школама врши Министар просвете и црквених послова преко ових школских власти: 1) месног школског одбора, 2) окружног школског одбора, 3) управитеља основне школе, 4) наставничког већа, 5) окружног учитељског збора, 6) школског надзорника, 7) референта за основну наставу, 8) надзорничког савета, 9) Главног Просветног Савета.

1 Месни школски одбор

Члан 55

Месни школски одбор састављају председник оне општине у којој је школа, управитељ школе, или учитељ, ако је сам, и три писмена грађанина, или по један грађанин из сваког села, ако школску општину састављају села из разних политичких општина. Чланове школског одбора, осим председника, и управитеља (учитеља), бира на две године политичка општина у којој је школа, и то одмах по свршетку школ-

ске године а најдаље до 16 јула. Ако се који грађанин не би примио поступа се по одредбама закона о општинама — О избору и променама у одбору извештава се увећ школски надзорник.

У већим школским општинама може се број одборника увећати, а у варошима где има више одвојених потпуних школа, могу се поред заједничкога главног школског одбора, изабрати пододбори за сваку школу, или за сваки крај. Председник је пододбора кмет дотичнога краја.

Члан 56

Председник је школског одбора председник политичке општине у којој је школа или кмет овога села у ком је школа, а ако је он спречен, заступа га најстарији члан општинскога суда.

Пословођа је управитељ (учитељ).

Благајника бира школски одбор и своје средине, ну председник и управитељ не могу бити благајници.

Седнице се држе у школској згради. У седницама се може решавати кад има присутних више од половине чланова, решава се већином гласова.

Члан 57

Председник сазива седнице према потреби послова. Ну он је дужан сазвати седницу свагда кад то захтева управитељ (учитељ) и то најдаље у року од осам дана. Ако то не учини, казни се сваки пут са пет динара у корист школске благајне. Ову казну изриче школски надзорник, по жалби управитељеве, у року од десет дана кад прими жалбу, а извршује је државна извршна власт у року од петнаест дана.

Сваки је члан одбора дужан долазити у седнице. Ако не дође, па не оправда свој изостанањ важним узроком, казни га школски одбор за

један изостанак са три динара, у корист школске благајне. Ову казну извршује општински суд а ако је кажњени члан из друге полигичке општине, онда казну извршује општински суд ове друге општине.

Члан 58

Школски одбор представља школску општину и стара се о вршењу њених дужности, које су јој одређене овим законом.

Поред тога, њему је дужност

1 да рукује школским имањем и школским фондовама,

2 да у почетку сваке школске године састави школски буџет за нову годину, и да га пошаље на одобрење окружном школском одбору,

3 да се стара да што већи број деце походи школу, и да потпомаже наставнике у свима школским пословима.

Он је дужан вршити све законске наредбе виших школских и земаљских власти, а нарочито наредбе школског надзорника и окружног одбора.

Председник школског одбора може у случају преке потребе, дати наставнику три дана одсуства, ако у школи нема управитеља, и о том мора известити надзорника.

Члан 59

Благајник рукује школском благајном према чл 17 овога закона.

Школски одбор има право да прегледа касу кад год нађе за потребно, али је дужан прегледати је крајем сваког месеца. У случају неисправности рачуна предузима кораке за обезбеђење школске имовине.

О стању благајне благајник подноси школском надзорнику тромесечне извештаје.

Члан 60

За невршење прописаних дужности казни председника и чланове школског одбора школски надзорник, свакога са 5 до 15 динара, а Министар са 15 до 50 динара, у корист школске благајне, и то у првом случају по жалби управитељској (учитељској), а у другом случају по предлогу школског надзорника

Против осуде школског надзорника има места жалби Министру просвете, у року од десет дана, чије је решење извршно

Осуду извршује месна власт у року од петнаест дана пошто је прими, а новац предаје одмах месној школској благајни

Члан 61

Преписка месног школског одбора с окружним школским одбором, са школским надзорником и с осталим земаљским властима сматра се као службена, и за то не плаћа ни поштарину ни таксене марке. Ово важи и за службену преписку управитеља свих државних школа, или учитеља у школама где нема управитеља

2. Окружни школски одбор

Члан 62

Окружни школски одбор састављају 1) окружни начелник, 2) школски надзорници у округу, 3) управитељ учитељске школе у истом округу или, ако нема учитељске школе, директор средње школе у окружној вароши, 4) окружни протојереј, 5) окружни лекар, 6) окружни инжењер, 7) управитељ основне школе у окружној вароши, 8) по један изасланик из сваког среза, кога средња скупштина избере на три године

У Београду, главни школски одбор састављају 1) председник београдске општине, 2) школски надзорник, 3) управитељ учитељске

школе или директор једне средње школе, 4) београдски протојереј, 5) један лекар кога избере општински одбор на три године, 6) један архитекта кога избере општински одбор на три године, 7) председник Учитељског Удружења, 8) по један одборник из свакога краја вароши кога избере општински одбор на три године

О избору и о променама у одбору извештава се Министар просвете

Члан 63

Председник је одбора окружни начелник (у Београду председник општине), а кад је он сиречен заступа га школски надзорник, који је старији по служби

Пословођу бира одбор из своје средине на годину дана

Председник сазива седнице према потреби послова, и извршује одлуке одборске На сваком састанку мора бити више од половине чланова, а решава се већином гласова Члана одбора, који не дође у седницу, а не оправда изостанак важним узроком, казни председник са 10 динара у корист окружне школске благајне Ову казну извршује полицијска власт — Седнице се држе у згради окружнога начелства

Председник је дужан сазвати седницу свагда кад то захтева школски надзорник, и то најдаље за петнаест дана Ако то не учини, казни га Министар, по жалби надзорниковој, према закону о чиновницима грађанскога реда

Чланови одбора који живе ван места где се држе седнице, добивају из окружне школске благајне по 6 динара на дан на име попутнине и трошкова

На састанку се морају свршити сви предмети спремљени за дневни ред

Члан 64

Дужности су окружнога школског одбора
1, да се стара о подизању нових школских зграда у целом округу (чл 15), да пре почетка сваке школске године набави за сву децу прописане уџбенике, писаћи и цртаћи материјал,

2, да настојава да школске општине врше своје дужности према овом закону,

3, да надгледа рад месних школских одбора, и да рсшава спорове између тих одбора и учитеља,

4, да прегледа и одобрава буџет школских општина и рачуне њихових благајника, којима даје разрешницу,

5, да води надзор над школским имањем и школским фондовима и да предузима што треба ради обезбеђења имања и фондова,

6, да одобрава састављање и раздвајање школских општина, и да, у овом случају, одлучује о подели школског имања (чл 13 и 18),

7, да предлаже Министру скраћено учење и полудневно учење у појединим школама (чл 3 и 22),

8, да одлучује о набавци одобрених књига за поклањање ученицима о годишњем испиту,

9, да даје попутину члановима окружног учитељског збора (чл 70) и члановима окружнога школског одбора (чл 63),

10, да предлаже Министру просвете награде за оне наставнике које раде у продужним школама (чл 40),

11, да крајем сваке рачунске године саставља школски буџет за нову рачунску годину и да га шаље на одобрење Министру просвете најдаље до 15 децембра

1, да се стара о унапређењу свих школа и других просветних установа и завода у округу.

Члан 65

Окружни школски одбор располаже окружном школском благајном, у коју улазе 1) сав окружни школски прирез, 2) добровољни приноси и завештања, 3) паплаћене казне, према овом закону

Школском благајном рукује окружни благајник по одредбама овог закона и по наредбама Министра просвете. Он подноси рачуне на преглед окружном школском одбору и месном рачуноспитачу Главне Контроле, који даје разрешницу председнику одбора као наредбодавцу и благајнику као рачунополагачу

3 Управитељ

Члан 66

У свакој одвојеној основној школи, где има два или више учитеља и учитељица, Министар поставља једног од њих за управитеља школе, а где је само један учитељ, он врши сам управитељске дужности

Управитељ може бити сталан учитељ, који има јачу спрему и који дуже служи

Управитељ добива додатак од школске општине, и то ако у школи има, с њим заједно, најмање шест наставника, добива 150 динара на годину, иначе добива 96 динара, ако нема мање од 3 наставника

Члан 67

Дужности су управитеља основне школе

1, да, поред својих предавања, управља школом и да води надзор над наставом, васпитањем и поретком у њој,

2, да пази да сви наставници долазе уредно на дужност, да се при предавањима тачно придржавају прописаних наставних програма и упутстава, и да се при том служе одобреним уџбеницима и другим наставним средствима,

3, да наставнике уводи у дужност, да им саопштава наредбе школских и других власти, и да се стара о њиховом извршењу,

4, да одређује замену болесним и одсутним наставницима за краће време, и да о том извештава надзорника,

5, да чува и одржава у добром стању школски наменштај, школску књижицу, наставна средства, школску архиву, писаћи и други школски материјал, за што је и материјално одговоран,

6, да прима и отпушта школске служитеље, да се стара о одржању школске зграде у добром стању, о чистоти у њој, и да на време тражи потребне оправке,

7, да уписује у одређено време оцене ученичке у књигу па то одређењу,

8, да бази на владање наставника, и да их опомиње на дужност (чл 50), а о већим погрешкама и кривицама да извештава надзорника,

9, да у случајевима преке потребе даје наставницима одсуство до три дана, и да о томе извештава надзорника,

10, да руководи рад наставничког већа,

11, да води преписку са свима властима,

12, да на крају свака три месеца, а по потреби и чешће, извештава надзорника или Министра о целокупном стању школе

4. Наставничко веће

Члан 68

Сви наставници једне одвојене школе чине наставничко или учитељско веће

Председник је већа управитељ (управитељка), који сазива седнице на крају свака два месеца, а по потреби и чешће. Пословођу бира веће из своје средине

Сваки је наставник дужан учествовати у раду већа

Председник извештава надзорника о раду већа

Члан 69

Наставничко веће ради ове послове

1, договара се о правилном поступању при предавањима и одржању везе и једицтва у настави кроз све разреде,

2 споразумева се о подједнаком правилном поступању свих наставника у погледу на васпитање деце и на потребан поредак у школи и ван школе,

3, приређује школске екскурзије, школске свечаности и забаве,

4, предлаже набавку потребних наставних средстава,

5, распоређује уџбенике и материјал за рад у школи,

6, предлаже надзорнику одличне ученике за награду,

7, бира сиромашне ученике који добивају помоћ из школског фонда,

8, стара се о увећању школског фонда и школског имања,

9, стара се о напретку школе и о одржању њеног угледа,

10, приређује, кад потреба захте, родитељске састанке (вечери) у школи ради договора о васпитању деце

5 Окружни наставнички збор

Члан 70

Окружни наставнички збор састављају сви учитељи и учитељице основних школа који стоје

под управом једнога школскога надзорника, а београдски наставнички збор састављају сви наставници основних школа у Београду. Ако у једноме округу има два надзорника и два збора, онда се зборови зову по местима где се држе састанци.

Окружни надзорник као председник, сазива окружни учитељски збор бар један пут у години. Потпредседника и пословођу бира збор.

На збору се решава већином гласова.

Наставници су дужни долазити на састанке наставничкога збора и учествовати у раду његову. Школски надзорник подноси извештај о раду збора Министру просвете.

Члан 71

Наставнички збор ради ове послове:

1, претреса педагошка питања која се тичу основне школе, и која се ставе на дневни ред,

2, оцењује угледна предавања, која поједини чланови збора држе у основној школи,

3, одређује темате за расправљање на другоме састанку и бира известиоца за то,

4, договара се о уклањању сметњи у школском раду, и чини предлоге о том окружном школском одбору,

5, стара се о стручном усавршавању својих чланова,

6, већа о напредовању просвете у округу и у целој земљи.

Ближа упутства о томе даје Министар, по предлогу надзорничкога савета.

6 Школски надзорник

Члан 72

Школски надзорник врши стручни и ин-структивни надзор над свима, јавним и приватним народним школама у својој области.

Надзорник може бити онај кандидат, који је по положеном испиту зрелости у средњој школи, свршио философски факултет и положио професорски испит из педагошке групе (чл 116 закона о средњим школама) као и професори учитељских школа који су положили професорски испит из педагошке групе наука

Школски надзорник има плату, прва и положај професора средњих школа

На име попутнице има 800—1000 динара годишње

Члан 73

За сваки округ поставља се по један надзорник, а ако у округу има више од 80 наставница, онда се поставља и други надзорник. У врлетним крајевима са тежим саобраћајем, овај се број може и смањити по нарочитом решењу Министра просвете

Надзорник станује у окружној вароши. Капцеларија му је у згради окружног начелства. У округу где има два надзорника, Министар одређује место за становање другоме надзорнику. Капцеларија је овога другог надзорника у згради срескога начелства

Сви се надзорници постављају Краљевим указом на предлог Министра просвете и црквених послова

Члан 74

Дужности су школскога надзорника

1, да бар два пут у години походи и добро проучи сваку основну школу и остале ниже васпитне заводе у свом округу, и да уклања сметње школскоме раду,

2, да, према потреби, поучава наставнике у правилном школском раду, и да се стара о њиховом усавршавању,

3, да надгледа службени рад управитеља и наставничких већа, и да прегледа рад месних школских одбора, па да о овом последњем извештава окружни школски одбор,

4, да сазива окружни учитељски збор и да управља њиховим радом,

5, да се брине о отварању нових разреда и нових школа, и да учествује при избору места за подизање школа и при прегледу зграда, које приватна лица нуде за школе,

6, да објављује школске законе и наредбе преко управитеља и преко других школских власти,

7, да оцењује рад и владање наставника да *ислеђује* њихове кривице и да их књажињава за мање кривице а веће да доставља Министру,

8, да извиђа сукобе између наставника и месних школских одбора, и да решава спорове између њих, а у случају неуспеха да то подноси на решење окружном школском одбору,

9, да књажињава председнике и чланове месних школских одбора за невршење дужности према овом закону,

10, да одређује време за мањи школски одмор (чл 22) и да одлучује о прекидању наставе у ванредним приликама,

11, да се стара о попуњавању упражњених учитељских места, и да одређује заменике болесних наставника за дужи време,

12, да наставницима даје одсуство до десет дана, а молбе за дуже одсуство да подноси Министру са својим мишљењем

13, да води статистику свих школа у својој области,

14, да пази да се само одобрене школске књиге употребљавају у школама, и да се за школске књижнице набављају све књиге, које Министар препоручи,

15, да предлаже Министру отварање приправних разреда (чл 6) и приватних школа (чл 11),

16, да одлучује о исписивању ученика и ученица основних школа, у договору с месним школским одборима (чл 23 и 25),

17, да учествује у раду надзорничкога савета,

18, да подноси окружном школском одбору и Министру полугодишње извештаје о стању школа у свом округу, и да чини потребне предлоге за поправку тога стања,

19, да води преписку са свима школским и другим властима, и да посредује у преписци између управитеља основних школа с једне стране и Министарства просвете с друге стране,

20, да врши и друге послове, који су му одређени овим законом и да се у свом раду управља према упуштвима, која пропише Министар просвете о надзиравању школа

Члан 75

Надзор над вежбаоницом учитељске школе (основном школом, у којој се ученици или ученице учитељске школе вежбају у школском раду) врши управитељ школе. Његове су дужности у овом погледу као и дужности окружнога школског надзорнића

7 Надзорнички савет

Члан 76

Надзорнички савет састављају референт за основну наставу и сви окружни школски над-

зорници Он се састаје по позиву Министра просвете и црквених послова у Београду, за време великога школског одмора

Председник је савета референт Потпредседника и деловођу бира савет из своје средине

Чланови савета који долазе са стране, добивају из државне касе по 8 динара на дан у име попутнице и трошкова

Члан 77

Надзорнички савет већа

1, о наставном плану и о програмима предавања за народне школе,

2, о уџбеницима и наставним средствима за те школе,

3, о раду окружних учитељских зборова и окружних школских одбора,

4, о научним и практичним течајевима за усавршавање наставника,

5, о напредовању основне наставе у целој земљи,

6, о средствима за унапређење образовања и просвете у целом народу

Предлоге о њом подноси председник Министру просвете и црквених послова

VII. Прелазне наредбе

Члан 78

Крајем школске године, по ступању овога закона у живот, затвориће се све грађанске и девојачке школе Њихова имаовина предаће се месној народној школи

У местима, где су биле ове школе може се на захтев дотичних општина отворити одмах V, а до године VI разред

У исто време прописаће се нови наставни план и нови програм предавања за шесторазредну основну школу

Члан 79

Повишице плате садашњим сталним учитељима и учитељицама, који су у служби, срачунаће се и издавати плате по овоме закону 1 јануара 1905 године (чл 33) Никоме се не може урачунати у повишицу по овоме закону она година службе, у којој је добио рђаву или слабу оцену, као и оне године, које су већ изгубљене због напуштања учитељске дужности или по осуди

Члан 80

Виши учитељи грађанских школа, по свршетку ове школске године, превешће се за наставнике основних школа са платом коју имају. Они не могу добивати повишице никако ако им је плата равна или већа од највеће учитељске плате по овоме закону. Ако им је плата мања од највеће плате, онда ће добити повишици тек пошто испуне потребан број година за дотичну плату.

У име станарине добиваће само разлику између дотадашње плате и плате коју би имали по овоме закону заједно са додатком на станарину.

Члан 81

Привремене учитељи грађанских школа и привремене учитељице девојачких школа свршетком ове школске године поставиће се за наставнике основних школа, с платом, коју би имали, да су непрестано служили у основној школи по овом закону.

Учитељи и учитељице који се затеку у пензији, кад овај закон ступи у живот, могу се оцет

вратити у учитељску службу с правима која имају наставници по овоме закону, и то према одлуци Главног Просветног Савета

Привремени учитељи народних школа који имају спрему према члану 29 овога закона, поставиће се за сталне учитеље

Привремени наставници и заступници који немају квалификације према овом закону, отпустиће се из службе ако нису у служби провели најмање 5 година. За њих ће се прописати нарочити испит. Ако не положи испит за пет година, отпустиће се из службе

Члан 82

Месни школски одбори и окружни школски одбори саставиће се према одредбама овога закона крајем ове школске године

Члан 83

Садашњи школски надзорници за које буде имало места, вратиће се у почетку нове школске године у средње или стручне школе, и њима ће се плата регулисати према закону о овим школама. За остале важе одредбе закона о чиновницима грађанског реда

Члан 84

Одредбе овога закона које говоре о школском надзорнику изводиће се поступно кад за то буде буџетске могућности и спремних, стручних људи

Надзор над основним школама дотле ће вршити Министар просвете крајем школске године преко својих изасланика. Али он може и у току школске године изаслати своје изасланике у школе кад год то потреба захте. Изасла-

ници могу бити наставници средњих школа или учитељи које према кандидацији Просветног Савета избере Министар

У име дневнице и попутнице добивају пазланици по петнаест динара дневно

Члан 85

Распоред наставника за 1904/05 школску годину извршиће нарочита комисија, коју ће одредити Министар просвете и црквених послова

Сви наставници основних школа морају се јавити на стечај до 15 маја ове године

Комисија ће за свако место учитељско, за које су се јавили два или више кандидата изабрати два кандидата од којих Министар поставља једнога

Члан 86

Овлашћује се Министар просвете и црквених послова да, у споразуму с надлежним школским властима, проише прелазне наредбе и за све остале одредбе овога закона, у колико то овде није нарочито поменуто

Члан 87

Овај закон ступа у живот кад га Краљ потпише, а обавезну силу добија десетог дана од његовог обнародовања у званичним новинама. Од тада престаје важити „Закон о народним школама“ од 26 јула 1898 год заједно са његовим доцнијим изменама

Препоручујемо нашем Министру просвете и црквених послова да овај закон обнародује а свима Нашим Министрима да се о извршењу ње-

гову старају, властима пак заповедамо да по њему
поступају а свима и свакоме да му се покорвају

19 априла 1904 год
у Београду

ПЕТАР С Р

(М П)

*Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата,
Министар правде,*

Д-р Мих С Полићевић С Р

*Председник
Министарског Савета
генерал,*

С Грујић С Р

*Министар
иностраних дела,*

Ник П Пашић С Р

*Министар војни,
генерал,*

Р Путник С Р

Министар Финансија,

Д-р Л Пачу С Р

*Министар
унутрашњих дела,*

Стој М Протић С Р

Министар грађевина,

Влад Тодоровић С Р

*Министар
просвете и црквених послова,*

Љуб М Давидовић С Р

*Министар
народне привреде,*

Д-р Свет Радовановић С Р

Министар правде,

Д-р Мих С Полићевић С Р

446 of
35204

4

ПРЕГЛЕД СТАРИХ ПУБЛИКАЦИЈА

Излазећи у сусрет све израженијим захтевима корисника да пронађу одговор на специфична питања из професионалне праксе, кроз Информативни билтен континуирано ћемо упознати своје читаоце са садржајима старих књига из богате ризнице библиотеке Управе. Наш фонд обухвата, између осталог, и вредне писане документе који, осим документационе, имају и научну и стручну вредност. Будући да су посреди књиге од историјског значаја, као и периодична издања и друге драгоцене библиотечке целине којима располажу постојећи фондови, овим путем настојали смо да проширимо лектуру свима онима који желе да се стручно усавшавају. Напомињемо да ове књиге (из којих дајемо само изводе) могу да се користе само у читаоници библиотеке Управе за заједничке послове републичких органа.

За овај број издвајамо:

1. Стари Београд: из путописа и мемоара, 1951.

У наредним бројевима Информативног билтена наставићемо са приказима тематски и жанровски разноврсних публикација нашег богатог фонда.

СТАРИ БЕОГРАД

ИЗ ПУТОПИСА И МЕМОАРА

БЕОГРАД 1951

СИГФРИД КАПЕР

БЕОГРАД

На своме путу по јужнословенским крајевима
Капер је неко време проборадио у Београду и описао
живот у њему и своје сусрете са Београђанима

Први утисак и сусрети — Утисак што га је на први поглед на мене учинио Београд остаће ми незаборављен и особит. Прво угледаш широку али не баш високу хридину која се уздиже из воде. Видиш сиве зидине шанаца и травне бедеме, који с повише таквих редова опасују хридину, њену висину овенчавају полусрушена зупчаста платна, на којима се по који турски војник, с пушком у руци, немарно шета горе доле пред својом стражарницом. Једна витка минара пружа свој блистави врх до облака који небом јуре, а на сто корака даље сјаји се бели лимени кров једне православне цркве. Са једне стране ове хридине, по којој су јуришале војске час крста час полумесеца, и с одушевљеним бојним усклицима проносили своје стегове, простиру се баште и жбунови уз обалу реке. Из тог зеленила провирују поједини кровови и танке минаре. С друге стране простире се низбрдо и по равници нова варош која је тек у оснивању. Ту су разасуте првено прекривене, баштама и ледином раздвојене куће. То је слика Београда који се показује онима који долазе из Земуна. Овде се додирује историја која сада своје последње улоге одиграва и пише, историја османског племена и освајача света, па онда историја друга, која тек ступа у круг светских догађаја. На Београду се види да је то варош где се додирују умирање и ново оживљавање, пропаст и подизање, прошлост и будућност. Види се да господство полумесеца гине, а власт хришћанства почиње да побеђује. Уз стари застој примећује се овде нов напредак. Чини нам се као да видимо руку везаног роба како се непрестано свија око песнице охолог господара да му још и последњи ланац којим је прикован истргне. То је први утисак који нам се јавља кад се приближимо Београду.

Тек пошто смо пристали уз обалу, стиша се олуја. Католички свештеник се захвали богу на срећном спасењу из тако очевидне опасности, па похига да нађе своје рођаке. Ја

остадох са својим пртљагом на обали, и први пут откако сам на путу нису се ничије руке отимале око мојих ствари Истина, неколико корака даље седели су турски носачи пред неком крчмом и пушили своје чибукe, али се ниједан не диже да ме послужи, иако су могли видети да су ми потребни С мачо задовољни и без икакве зависти, како је то на Истоку, они се не хтедоше наметати, нити су се такмичили међу собом

— Зар нико неће да заради коју пару? — довикнуо сам пушачима, пошто моје ишчекивање беше узалудно

— Сваки ће радо, али који од нас да те послуша? Кога хоћеш? — одговорише носачи равнодушно, али се не макоше са свога места

— Па који хоће! — одговорих

Носачи одбише неколико димова и ћутке погледаше један другог Најзад рече један, по изгледу најстарији међу њима

— Алиле, јеси ли зарадио што данас?

— Нисам! — одговори млад и витак црнац с белом чалмом, с белим напршњаком и у црвеним шалварама

— Е па онда понеси ти господину његове ствари, — рече онај што је питао Црнац се подиже са свога каменог места и дохвати мој пртљаг

— Где да те водим? — упита Алил звучним српским језиком, пошто подиже моје сандуче на раме

— У какву гостионицу,

— Да ли у турску или швапску?

— Одведи ме до најбоље београдске гостионице где свраћају странци као што сам ја

— Па добро, онда ћемо у Здање, — одговори црнац и пође напред

Док је Алил седео на свом каменом месту, био је спокојан, али је сад потегао, не питајући да ли му ја, на жези тога дана, могу следовати По његовим црним табанима видело се да је вичан ићи преко врелог песка у пустињи Али пошто моји табани нису били научени ни на пустињски песак ни на помне београдске улице, то сам морао да прихватим црнога носача за поводник

— Алиле! — зовнух га

— Шта ћеш комшија?

— Слушај, где си научио тако да трчиш?

— Е, комшија, заиста не у рату, већ на путу од Стам-
ола овамо

— Како то?

— Да знаш, комшија, био сам роб! Кад брод на коме
сам веслао дође пре две године у Стамбол, ја ти се једне ноћи
ослободим од веслачке клупе, па беж' у Београд, па сам сад
слободан

— Јеси ли се покрстио?

— Нисам! Ја сам муслиман и остајем муслиман Мусли-
ман који се покрсти изгледа као ружа у свињском валову
Али хришћанин који постане муслиман изгледа као пиљач
који султан подигне са тла, окује га у злато и придене за
чалму Моја је жена била хришћанка

— Зар си ти жењен?

— Узео сам хришћанку за жену, белу жену, бела је као
снег у овој земљи, а већ имам и ћерку, смеђа је као нај-
чепше пиганско дете

— А како се издржаваш?

— Досад сам се издржавао носећи терете, а радим и
друге послове Кад набавим толико да могу купити чамац,
тада ће бити добро мени, мојој жени и мојој малој „Ци-
ганки“

Наш разговор је утицао на ноге младога црнца Прошли
смо поред аустриског посланства, испели смо се између не-
ких тамо растурених кућица по старом и рђавом путу на
висину, прођосмо поред митрополитова стана и лепе нове
цркве и стигосмо до Здања

Здање је једно од оне две гостионице које одговарају
европским захтевима Власник јој је кнез Михаило Обре-
новић, који није жалио издатке да је и по обиму и њеној
раскоши сагради да би се могла подичити пред ма којим
хотелом такозване цивилизоване Европе Здање значи гра-
ђевина, па се тако и назива Оно би била најдепша и највећа
зграда у Београду, која би се могла упоредити с најлепшим
хотелима Пеште и Беча, да и ту не завлада источњачка не-
марност Много је крива тој запуштености и та околност што
се у овој земљи држи још за свето обичај гостопримства,
па се не осећа толика потреба за добро уређеним гостиони-
цама Отуда ваљда долази и то да је највећи део овог из-
дашно саграђеног хотела издат под закуп приватним лицима,

понајвише чиновницима, а за дочекивање странаца одређено је само неколико соба, а и за те не би се могло рећи да су честито уређене

Моја појава у Здању, изгледа, није примећена од послуге. Да нису два велика пса напала мога носача тако да је морао да збаци пртљаг и да се с њима потуче, изгледа да бих још и данас узалуд стајао под капијом и узалуд дозивао да ми даду преноћиште. Што моје дозивање није могло да учини, то је учинило лајање она два пса које је мој црнац безобзирно тукао чибуком. Најзад се псујући појави покућар, врло малог раста и једна разгневљена, витка собарица. Изгледало је као да хоће псе да браће, а црнца да нападне, али сам у том међувремену поновио тражење да ми се изда соба за преноћиште и изјавих да је црнац под мојом заштитом. Слуга се ритну ногама према псима и позва своју другу савезницу да ми откључа собу. Собарица се заклати уза широке степенице и отвори ми на крају ходника нека врата, уверавајући ме да је то најбоља соба што је има Београд. Она је, додуше, била пространа, висока, измалана, имађаше двокрилна врата и паркет, али је и поред тога оскудевала свачим што по схватању обичних људи припада за удобно преноћиште. Помисао о неком особитом собном намештају беше овде скучена на једну једину постељу. Али и та није била без замерке и изгледаше да ће се при првом покрету распасти. Хтео сам да приметим да ми није пријатно да стајем у овако празној просторији. Али је већ дугачке нимфе нестало, а Алил чекаше, стојећи уз врата, да му дам награду.

Био сам усамљен у празној и пространој соби, па сам стао уз прозор. Поглед кроз прозор унеколико је накнадио оно примитивно стање које због недостатка намештаја владаше у соби. Пред мојим очима ширио се Београд, чинећи неку, не толико импозантну колико шарену, чудно груписану панораму. Узвишење око Здања, чију највишу тачку запрема управо та грађевина, прекриљено је кућама старијег и новијег начина грађења. Маховином обрасли кровови од клиса и црвени кровови од црепа, зелени капци и мвшебаци турских кућа, камени зидови и читави спратови од дрвета, стварали су овде шарену, жбуновима од зове и дрветима од ораха испреплетану околину. Тесне кривудавае улице пробијале су се између кућа и бајштенских ограда. Према истоку

стрче трошни бедеми старе тврђаве, а иза њих местимице су се назирали груби зидови турски, градина и шиљасте мале куле од џамија. Према западу и југу простирао се онај део Београда који није старији од историје борбе за ослобођење српскога народа. Тамо су куће већином нове и добро грађене, леже разасуто и раздалеко једна од друге на зеленим главицама и на зеленој пољани поред Саве. Улице су тамо већином праве и широке, нарочито у близини капија и бедема, који одвајају нову варош од њених старијих делова. У тој новој вароши све указује на неки почетак и почињање, све је ту тек у заснивању. Варош по себи не можемо за што друго сматрати него за већ обележену основу неке будуће велике вароши, неке будуће престонице Јужних Словена.

Пошто још не беше касно, то сам се решио да ово разгледање Београда одмах што боље искористим, тј да летице прођем кроз варош.

Изиђем из Здања и пођем онамо где сам највише видео света. Срби и Турци у шареној, неко у сиромашнијој а неко у богатијој ношњи, пролазили су измешано. Фесови и чалме смењивали се међу собом у том шаренилу боја, и тек овде онде појављивао се по који бео шешир или која црна капа, по чему се могло познати да је једно странац, а друго државни чиновник.

Биле су то дуге, стрме улице низ које сам сишао. С једне и с друге стране биле су радње трговаца и занатлија још отворене и руке су биле још увек запослене, иако је сунце већ било зашло за брдо. У једној је радњи био српски трговац иза тезге, бележећи бројеве и цене на чохи или на марамама, добављеним из Беча или из Лајпцига, тамо опет Бошњак, седећи с прекрштеним ногама на ћепенку, продавао је седла и каише, неки бугарски ковач оружја окивао је сребром дугу пушку. Беше тамо и јеврејски сараф (мењач) који мењаше златнике и сребрне цванцике, па и неки турски дуваница крижао је танко као длаку последњу оку миришљавог дувана.

Тако сам се и нехотице нашао посред једне хрпе радњи, испресецане многим улицама. Хватао се сутон, па сам се сетио повратка. Био сам залутао у турски део вароши, па пођох насумце неком уском улицицом и доспех на неку велику зелену пољану, по којој је још понека овца пасла.

То је био Калемегдан, она отворена пољана која одваја ва рош од тврђаве Изглед те пољане је врло груб Земљиште је неравно и кршевито Никакво дрво ни шиб не могу овде на предовати Трава је суха, а међу полуопалим турбетима ра засуће су бледе кости угинулих коња и говеда Али је утолико лепши поглед који недалеко обухвата обе реке и њихове обале

Ж и в о т и љ у д и — У с т и Х а с а н — Дивно ју тарње сунце обасјавало је најнеудобније одмориште на коме се одмарао туриста који пише ове цртице после поноћи коју је провео код пријатеља уз вино Љубазни читалац ће по одити да се то односи на мене

Доле по улишама било је живо Устао сам и пришао прозору Какво чудновато кретање и врева по тесним ули цама и уличицама и међу ниским дрвеним кућама Нека ме шавина, све шарено, ствари и чељад, облици, боје и ношње, заиста уживање за наше очи, које су биле навикнуте да гле дају једноликост безначајне моде Изгледало је као да је пред нама разасрт какав живопис, по коме се људи и групе фантастично опремљене крећу и стално смењују Није требало особита полета фантазије да помислиш да се нала зиш насред Оријента или, ако ти се мили, посред једне приче из „Хиљаду и једне ноћи“

Све су радње отворене Купује се, продаје, погађа се разгледају и препиру се, а поред тога чујеш куцање и лупу, вику и псовку

Ено тамо трупка уз улицу мали караван неугледних, мршавих сеисана Сваки од тих коња носи два препуно на трпана, шареницама покривена кошара, или две вреће које му висе са обе стране На челу каравана јаше на лепшем и бољем парипу, седећи у високом и меко постављеном седлу, господар тога каравана, неки богати Србин у модром, набо раном оделу Позади иду гониоци, прљаве али ипак живо писне прилике, који са својим штаповима непрестано гоне кљусад, тако да се потковице чују надалеко, и који не пре стају да вичу тупим гласом „Ајде!“

Црномањасте жене из унутрашњости, у шареним хаљи нама и са оглављима искићеним тракама и босоноге, стоје

у гомилама пред радњама у којима се продају мараме или траке, пипајући по који комад српског платна или комад нашаране свиле који би био згодан за либаде Задуго разгледају, озбиљно говоре међу собом, одлазе па се опет поврате, питају за цену, изнова се договарају и погодиће се с трговцем ваљда тек у подне Али не треба трговину процењивати по множини жена, јер где има пет или шест жена, ту ће заиста тек једна нешто да купи, а друге је само прате да јој помогну

Како жене, тако исто чине и мушкарци Пет или шест њих, на мршавим коњима опколише старога Турчина, висока узраста и весела лица, који, носећи читаву своју робу у живописном нереду на себи и уза себе, достојанствено корача уз улицу

— Хоћете ли што купити, Срби?

— Дај да видимо шта имаш, стари Турчине?

Јахачи редом пробају фес, па један другога запигкују како им стоји, па напokon, пошто су га са свих страна прегледали, испитивали му дебљину и дивили се облику, опет га врате Турчину уз примедбу да им не треба

Исто тако бива и са појасом који је сваки од њих био опасао

— А пошто ти је ханџар? — упита један

— Даћу га за четрдесет пијастара, — одврати Турчин, додајући оружје ономе што је питао

Прегледају ханџар, замахују с њим по ваздуху, испитују његову тежину и оштрину, па ће га као и фес, с истим речима, вратити Турчину

Затим јахачи ободоше своју кљусад петама и одјездише Турчин мирно задену ханџар за појас, уреди свежањ старих хаљина, који је носио преко рамена, па пође исто онако весело и величанствено као и пре Продао што или не, изгуби ли времена и речитости за људе који управо ништа нису хтели да купе, све то његову равнодушност није могло да поремети

Мање стрпљења има онај млеконоша тамо, коме на обрамици висе два бакарна суда са-свежим млеком и који стално виче „Млеко, млекоооо!“ гурајући се кроз светину

— Пошто ока? — добаци му неки црни момак, Циганин, који је лењиво, с рукама у џеповима и са раскораченим но-

гама, стајао на улици управо онако као кад би неко чекао да би му случај штогод донео

— Четрдесет пара, Циганине!

— Скуп еспап! Али дедер да опробам по оке пре него што купим

Млекар скиде суд и дода црном потрошачу по оке млека Циганин се нагне и попи све одједанпут

— Брррр! Лоше ти је млеко комшија! — узвикну Цига тресући се, па врати празан суд млеку — Од таквог пића могао би поштен човек да добије грозницу, богме, ја то не купујем, — па се окрете да пође

— Па зар нећеш да платиш? — довикну му млекар

— Не треба ми твоје млеко! — одговори дугокраки Циганин, коме је било стало до бесплатног доручка, а не до куповања, па хтеде да умакне

Али млекација није био истог мишљења као ова светска грбтува, па га спопадне псовати Учас се искупи гомила ви кача око ове двојице што се свађају, и већ се доста напредовало у тучи да се задовољи правда, кад се ево појави јавни поредак што га прибавише два полицајца и призор се заврши хапшењем оба двојице

Моју прву шетњу наменио сам Уста Хасану, па сам се зато упутио у турски део вароши, чији сам положај по јучерашњем разгледању околине унеколико већ упознао

Кад сам стигао у Бит-пазар, — јер и Београд има свој пазар, обратио сам се гомили Турака који су се тамо искупили, и у итџах где је Џинџирли џамија и где станује Уста Хасан, лулеџија Чим сам ословио Турке, заокружише ме да би ме видели и чули Из гомиле се извуче један млад, сиромашно одевен момак, тапну ме по рамену, па повика с поузданим изразом „Знам Уста-Хасана лулеџију, ја ћу те одвести“ Тако кренусмо заједно пролазећи поред радњи Бит-пазара

Ко познаје јеврејско тржиште старудија и неки турски пазар, томе ће пасти у очи њихова сличност На једном и другом месту мешају се продавци и купци ценкајући се, у трговачком је промету роба почев од најдрагоценијег па до старог и похабаног, која готово већ ништа не вреди У једној радњи трепери злато и сребро, а у другој висе старе хаљине, стари каиши, стара седла по зидовима и на моткама Овде

се продаје блиставо оружје, онде зарђало гвожђе, овде обућа, онде опет дивни шалови Тргује се на улици, под ведрим небом, гласно, пред очима и ушима свих Јеврејска су тржишта старудија само блед отсјај источњачке трговине, јеврејско задовољавање малом зарадом, његова способност да и најнезнатнију ствар употреби и уновчи, само су слаб одјек источњачке трговине

Са Бит-пазара упутисмо се кроз неке тесне и мање живахне улице, неком другом делу турске вароши, Дорђолу — Видиш ли ове зидине? — рече мој путовођа, указујући на неке опустеле рушевине негда отмене грађевине, а сада обрасле маховином и бршљаном — Ту је некад седео велики ђаурски јунак, кнез Јевђеније Био је врло храбар, па је султану отео Београд и онда је овде саградио за себе кућу Али султан поста после још храбрији него тај кнез Јевђеније, па га је опет истерао из Београда и развалио му је кућу Сада ту држе своје радње опанчари и ђевапције

Пошто смо прошли поред куће принца Евгенија, тог личног витеза, стигосмо у тесну улицу у којој застаде мој путовођа пред једном малом увученом радионицом

— Уста-Хасане, ево ефендија те тражи, — викну он издалека

Лулеџија Уста Хасан седео је у својој радионици с прекрштеним ногама, са засућаним рукавима до рамена, с белом капом натученом на обријаној глави до обрва и марљиво је радио Мали турски момчић седео је уз њега и гњецкао с малим, белим ручицама црвену глину С времена на време Уста-Хасан дохвати комадић глине, утисне је у олован калуп, издуби шупљину у стиснутој маси, па онда врло пажљиво извади нову лулу из калупа

Уста-Хасан лулеџија градио је луле, а према њему је седео неки брадати човек, који је с танким ножићем стругао и гладио црвене луле, које су извађене из калупа, он је гладио храпе, попуњавао шупљине и челичним шипчицама резао је на њима свакојаке украсе, па најзад остави луле да се суше У позадини се видео, кроз мала тамна врата, румени блесак жара од дрвеног угља То је била пећ у којој је Уста Хасан пекао своје луле Хасан, који је брижљиво радио свој посао, као да није чуо глас мога путовође

— Уста Хасане! — понови момак, па уђе без дађеи устезања у радионицу и седе на неку прострту, овчју кожу Уста Хасан подиже очи, па кад ме угледа, климну главом као да му долази стари познаник

Ушао сам у радионицу и сео на пресавијен ћилим што га је шегрт, на миг Хасанов, спремио за мене и простро на под

— Дакле, како ти се свиђа код нас? — упита Хасан, тискајући нов комад црвене глине у калуп — Да ли је овде све друкчије него тамо преко, у вашим швапским варошима?

Уверавао сам Хасана да ме та шарена и мојим очима необична и страна врева врло занима, па да се не могу ње нагледати

— Код нас у Београду имаш шта и видети, — настави он — Ту се састају људи са свих страна света Старосрбијанци, Грци, Бугари, Бошњаци, Херцеговци, Црногорци, па и Швабе

— Одакле си ти, мајстор Хасане? — упитих га

— Ја? Ја сам рођени Београђанин! — одговори Хасан

— Онда се ти заиста сећаш времена када је Београд припадао вашем султану?

— Еј, како не? Сећам се још из детињства, па се сећам и кад идем кроз варош и посматрам улице

— Како то?

— Ето, те куће и баште, све сјајно, а у њима живе ти Срби и они су им господари, а биће и таква у којој бих ја сада седео да није Алах хтео да буде друкчије Иако сам ја сада само частан лулеџија, био ми је отац један од најбогатијих спахија и добро виђен код паше, могао је више дуката испоклањати него што их сада има какав богаги Србин Али се времена променише

— Да ли ти је тешко кад пролазиш поред градина и кућа које су биле твога оца и кад помислиш да се ти сада мораш прехрањивати мучним радом?

— Тешко? Богме не! Да Алах то није хтео, не би се ни догодило Све има своје време месец и сунце, дан и ноћ Ни Србима пређе није било боље Они су били наше слуге, а ми њихови господари А сад су они господари, па би зато могли и ми да будемо њихове слуге Али ми то нисмо, то је милост Алаха Знај да све то стоји до воље Алаха Турчин

може да осирوماши, да изгуби власт и господство, али да служи хришћанину, то не да Алах

Нисам могао да му се не дивим како се покорава промени судбине, па сам му поласкао да ће међу његовом сабраћом бити мало таквих

— Сви смо ми такви! — одговори Хасан тресући главом — Ето ти поред мене мога суседа Јусуфа, оног старог обућара с белом брадом, ако си га спазио, то је био човек са имањем од две стотине хиљада дуката, а имао је четрдесет жена Карађорђе му је све одузео и ослободио, а главу му остави у милости Јусуф узео своју главу, стави је где треба, погледа своје песнице и виде да могу још да раде, па узело и поче да крпи обућу И сад пева по цео дан, па га често морам да замолим да мало заћути И мени он крпи обућу, па неће никад да пропусти да ми не каже „евала“ кад му исплаћујем двадесет пара

— А како се слажете са Србима? Имате ли с њима честе препирке и зађевице?

— Никада! — одговори Хасан и цокну језиком у знак потврде — Ми с њима живимо у миру и у слози, па имамо и својих пријатеља међу њима Живимо као добри суседи, а нису ни господари над нама Ми слушамо султана у Стамболу, а они му плаћају данак Нама управља и суди паша у тврђави, а њима српски кнез Једни и други плаћамо и слушамо, један слуша овога, а други онога, па зашто да се мрзимо?

5

ПРЕГЛЕД НОВИХ КЊИГА

1. СРБИЈА У ЕВРОПСКОМ РАТУ 1914–1915: НА ОСНОВУ ПИСАМА, ДОКУМЕНАТА И ЛИЧНИХ ДОЖИВЉАЈА У ПРЕКО 100 ОРИГИНАЛНИХ СНИМАКА
Катарина Штурценегер
Нови Сад: Академска књига, 2009.
2. КАТАСТРОФЕ: ЈЕДНА КУЛТУРНА ИСТОРИЈА: XVI–XXI
Франсоа Валтер
Нови Сад: Академска књига, 2012.
3. ПОЛИТИЧКА МЕХАНИКА И ВЕШТИНА
ДРЖАВНИШТВА
Невен Цветићанин
Београд: Архипелаг: Институт друштвених наука, 2016.
4. СРПСКЕ ВЛАСТЕЛИНКЕ: ДРЖАВНИЦЕ И
ДИПЛОМАТКИЊЕ КРАЈЕМ XIV И ПРВОМ
ПОЛОВИНОМ XV ВЕКА: ИСТОРИЈСКА СТУДИЈА
Никола Моравчевић
Београд: Архипелаг, 2016.
5. ПРЕГЛЕД СТАРОГРЧКЕ КЊИЖЕВНОСТИ
Жаклин де Ромији
Лозница: Карпос, 2016.
6. ИСТОРИЈА СИРОМАШТВА: БЕДА И МИЛОСРЂЕ У
ЕВРОПИ
Бронислав Геремек
Лозница: Карпос, 2015.
7. ГРЦИ И СТРАНЦИ
Албрехт Диле
Лозница: Карпос, 2016.
8. ПРИЧЕ О ДАНИЛУ КИШУ
приредио Миленко Стојичић
Београд: Архипелаг, 2016.
9. СИГМУНД ФРОЈД: ЖИВОТ СА СТРАХОМ ОД СМРТИ
1856–1902
Љубомир Ерић
Београд: Архипелаг; New moment, 2016.
10. НА КРАЈУ НАПИСАНО: БЕОГРАД 2.8.2015.
Алеш Штегер
Београд: Архипелаг, 2015.
11. РАШЧАРАНИ СВЕТ
Јелена Ленголд
Београд: Архипелаг, 2016.

12. С НЕКОГ ДРУГОГ СВЕТА
Еуген Шуљгин
Београд: Архипелаг, 2016.
13. СТРЕС
Хане Лунд, Јерген Лунд
Београд: Архипелаг, 2016.
14. ТАМО ГДЕ ПОЧИЊЕ ЗАБАВА
Чарлс Симић
Београд: Архипелаг, 2016.
15. ТОЛИКО ТОГА ЈЕ ВЕЋ ТАМО
Ратко Дангубић
Београд: Архипелаг, 2016.
16. ЗЕЛЕНИ ШАТОР
Људмила Улицка
Београд: Архипелаг, 2016.
17. ГРЧКО ЛЕТО: ЈЕДНА СВАКИДАШЊА ГРЧКА ОД
ЧЕТИРИ ХИЉАДЕ ГОДИНА
Жак Лакаријер
Лозница: Карпос, 2012.
18. МЕТРО ЛИНИЈА 5
Пол Сакс
Лозница: Карпос, 2015.
19. ПИСМА ИЗ ТУРСКЕ
Аугер Гислен де Бузбек
Лозница: Карпос, 2013.
20. ОСТАЈУ САМО ЗАГОНЕТКА И ТРАГЕДИЈА: СПИСИ О
ХАДРИЈАНУ
приредио и коментарисао Дејан Ацовић
Лозница: Карпос, 2012.
21. ШТО ДА НЕ? ПЕТНАЕСТ РАЗЛОГА ЗА ЖИВОТ
Реј Робертсон
Лозница: Карпос, 2016.
22. ШТА ЈЕ РОМАН?
Туне Селбу
Лозница: Карпос, 2016.
23. ИСТИНА О МАРИЈИ
Жан-Филип Гусен
Лозница: Карпос, 2015.
24. ПРОМЕТЕЈЕВ ДНЕВНИК
Иван Бранковић
Београд: ПортаЛибрис: ЦЕТ, 2016.

25. АРЧИБАЛДОВО ПУТОВАЊЕ
Ангус Аласдир
Београд: Порталибрис: ЦЕТ, 2016.
26. СРПСКИ КОД
Верослав Ранчић
Београд: Порталибрис: ЦЕТ, 2016.
27. ВИР СВЕТОВА
Мина Д. Годоровић
Београд: Порталибрис: ЦЕТ, 2016.
28. ПРОЈЕКАТ ХЕРКУЛЕС: НАСТАВАК РОМАНА
ПРОМЕТЕЈЕВ ДНЕВНИК
Иван Бранковић
Београд: Порталибрис: ЦЕТ, 2016.
29. ДЕВЕТСТО ТРЕЋА
Драгиша Васић
Београд: Порталибрис: ЦЕТ, 2016.
30. ПУТОВАЊЕ КРОЗ НОЋ
Роди Дојл
Београд: Одисеја, 2015.
31. ГОДИНА ЗЕЦА
Арто Пасилина
Београд: Одисеја, 2015.
32. НЕЗАБОРАВНО КОЛЕКТИВНО САМОУБИСТВО
Арто Пасилина
Београд: Одисеја, 2014.
33. БЕЛИ ХОТЕЛ
Доналд Мајкл Томас
Београд: Одисеја, 2015.
34. ЛАЗА КОСТИЋ
Светозар Петровић
Нови Сад: Академска књига: Српска академија наука и
уметности, Огранак, 2010.

ПРЕПОРУЧУЈЕМО

1. Горан Д. Матић: ПОЛИТИЧКИ ДЕЛИКТИ АТЕНТАТ И ПОБУНА / Београд: Медија центар „Одбрана”, 2016.

Preuzeto sa sajta: <http://www.mod.gov.rs/lat/10555/promocija-knjige-politicki-delikti-atentat-i-pobuna-10555>

Реч је хетерогеној материји кривичног права везаној за различите временске периоде постојања српске државности и династије, као и за државна уређења, која је обједињена ауторовом професионалном и теоријском усредсређеношћу на питања кривичноправне заштите уставног уређења и безбедности Републике Србије, којој је посветио већи број година рада у пракси.

Говорећи о делу, директор Медија центра „Одбрана“ пуковник Стевица Карапанџин истакао је да је та монографија значајна јер омогућава да сагледамо историјски контекст свих битних догађаја и процеса који су претходили атентатима и побунама и тичу се формалних одговора државе на њих. „И нама војницима, пре свега официрима, ова тематика је значајна због заклетве и Кодекса части који нас у моралном смислу додатно обавезују и држе у својеврсном заветном односу са државом. Више од сто година сведоци смо колико може бити штетна свака пукотина у преко потребној и за државу важној монолитности официрског кора“, истакао је пуковник Карапанџин, додајући да ово дело указује каква је вредност држава, на аспект на који је ова војно-издавачка кућа посебно поносна.

Рецензент књиге, професор др Милан Милошевић, нагласио је да је управо сада прави тренутак за објављивање ове књиге, јер се неколико деценија уназад нико није бавио питањима насилног политичког криминалитета. „Аутор књиге се потрудио да попуни тај простор, да га сагледа у садашњости, анализирајући и прошлост и омогућавајући свима нама да видимо и будућност. Монографија покушава да направи историјски приказ политичких деликата у законодавству Србије и њихов утицај на модерно кривично законодавство наше земље. Порекло и еволуција ових кривичних дела, са легислативног аспекта, суштина је ове књиге и она је свеобухватно обрађена“, нагласио је др Милошевић, додајући да ће читаоци бити у прилици да на једном месту концентровано сагледају историјско-правне и у великој мери позитивно-правне аспекте проблематике.

Захваљујући Медија центру „Одбрана“ на препознавању значаја монографије, аутор др Горан Матић истакао је да је књига која је данас представљена његов први научни рад коме је посветио готово деценију

научноистраживачког рада и писања. „Књига у себи садржи неке делове историје која је била заборављена услед различитих историјских и идеолошких периода у Србији“, нагласио је др Матић, додајући да је српска држава, током два века свога постојања увек била на раскрсници политичких дешавања и беспућа, а оно што је за Србију карактеристично јесте то да је увек имала свој пут државности, специфичне институције, траживши свој положај у европској фамилији.

Према речима начелнице издавачке делатности Медија центра „Одбрана“ и уреднице издања Драгане Марковић, пред читаоцима је правно штиво са јаким елементима историографије. Представљајући аутора, она је истакла да др Горан Матић од 2009. године обавља функцију директора Канцеларије савета за националну безбедност и заштиту тајних података у Влади Републике Србије, а 2013. године изабран је за научног сарадника на Институту за упоредно право. Од 2015. године др Матић предаје на Универзитету Унион „Никола Тесла“.

Изводи из рецензија:

Мада наизглед, рукопис монографије представља хетерогену материју кривичног права везану за различите временске периоде постојања српске државности и династије (Обреновићи и Карађорђевићи), као и државна уређења (кнежевина, краљевина, република), он је обједињен ауторовом професионалном и теоријском усредсређеношћу на питања кривичноправне заштите уставног уређења и безбедности Републике Србије, којој је посветио већи број година рада у пракси.

Проф. др Драгана Коларић

Због теоријске и практичне безбедносне вредности, ова књига ће привући пажњу различитих читалаца. То пре свега важи за полазнике додипломских и постдипломских студија правних факултета и свих других високошколских установа у којима се изучавају кривично право, безбедност и сродне науке. Нема сумње да ће ово дело послужити као драгоцену литературу и за све оне који се професионално баве правосудним и безбедносним пословима, али и за најширу читалачку публику.

Проф. др Мила Милошевић

О аутору:

Горан Д. Матић рођен је 13. септембра 1969. године у Панчеву. Правни факултет у Београду завршио је 1997. године. По завршетку студија радио је у Општинском суду у Панчеву, а од 1999. до 2009. у правној служби у Министарству одбране (Команди 1. Армије, Врховном војном суду – Кривичном одељењу и Војнобезбедносној агенцији). Од 2009. године обавља функцију директора Канцеларије Савета за националну безбедност и заштиту тајних података у Влади Републике Србије. Докторирао је и изабран за научног сарадника у Институту за упоредно право у Београду. Од 2015. предаје на Универзитету Унион „Никола Тесла” у Београду, на Факултету за међународну политику и безбедност. За судског вештака за информациону безбедност изабран је 2012 године. Учествовао је у изради више законских пројеката: Закона о заштити података о личности, Закона о тајности података, Закона о Војсци Србије, Закона о Војнобезбедносној и Војнообавештајној агенцији, Закона о основама уређења служби безбедности, као и Закона о информационој безбедности.

2. Бошко Јакшић: ОВДЕ И ТАМО: године колективне мигрене / Београд: Завод за уџбенике, 2012.

Preuzeto sa sajta: <http://www.knjizara.zavod.co.rs/ovde-i-tamo-godine-kolektivne-migrene>

Бошко Јакшић је своју новинарску каријеру започео у време када је плејада познатих спољнополитичких дописника и других новинара, на више него уверљив начин, носила Политикино име. И сам Јакшић је као дописник Политике провео низ година у европским и блискоисточним метрополама. Последњих година препознатљив је по својим коментарима у сталној колумни под насловом „Овде и тамо“. У својим текстовима, који се по правилу баве спољном и унутрашњом политиком, Јакшић је отворени критичар политике која је вођена у савременој Србији. Али, са одређеном временском дистанцом, ови текстови су постали и посебна Јакшићева хроника савременог политичког живота Србије. Аутор поговора, познати писац Светислав Басара, сматра да текстови оивичени корицама ове књиге, не само да нису доживели судбину новинских текстова који обично отврдну као хлеб после јучерашњег дана већ овако поређани остављају снажнији утисак, представљајући „неку врсту скраћеног курса новије српске историје и новије српске политике“.

3. Иван Јордовић: СТАРИ ГРЦИ: портрет једног народа / Београд: Завод за уџбенике, 2011.

Preuzeto sa sajta:

<http://www.knjizara.zavod.co.rs/stari-grci-portret-jednog-naroda?search=stari%20grci>

У монографској студији *Стари Грци: портрет једног народа*, аутор је користио најновију научну литературу, али је и посебну пажњу посветио питањима о којима је у последњих двадесетак година историјска наука значајно променила ставове (родовско друштво у хомерском и архајском периоду, рана Спарта, настанак демократије итд.). У овом заједничком издању Завода и Балканолошког института, разматрана су питања и појаве који до сада нису шире обрађивани ни у већини студија овога типа у свету (демократска идеологија у Атини, државно и војно уређење Македоније итд.). Тиме су дати свеобухватан приказ и анализа историје грчког народа од најранијих времена до Александра Великог.

Preuzeto sa sajta:

http://www.academia.edu/22469453/Ivan_Jordovi%C4%87_Stari_Grci_portret_jednog_naroda_Zavod_za_ud%C5%BEbenike_Balkanolo%C5%A1ki_institut_SANU_Beograd_2011_534_str._Beogradski_istorijski_glasnik_3_2012_272-274_prikaz_

Српска историографија се не може похвалити великим бројем синтеза посвећених светској историји. Чак и када је у питању тако важна област попут цивилизације античке Грчке, домаћи читалац је принуђен да се окрене невеликом броју страних синтеза и приручника, доступних у виду превода (углавном са енглеског, француског или руског језика).¹ Поред тога што је избор ограничен, проблем са употребом ових наслова је и велика старост оригиналних издања, те сходно томе и делимична или потпуна застарелост текста, приступа и информација. Упркос томе, издавачи неке од ових наслова упорно прештампавају у низу идентичних издања. За било какво амбициозније истраживање, исти читалац нема избора сем да користи литературу на неком од светских језика која је, наравно, неупоредиво богатија. Зато треба поздравити појаву модерне синтезе грчке историје написане на нашем језику, имајући у виду пре свега потребе студената историје, археологије и класичних наука, али и интересовање шире читалачке публике.

Ако се има у виду монументалност теме, дело је умереног обима (534 стране, око 450 страна чини сам текст). У предговору, аутор је посветио изванредан простор проблемима транскрипције речи са старогрчког на наш језик и образложио систем који је одабрао за своје дело. У самом

тексту није коришћен грчки алфавет, сва грчка имена и речи су наведени у латиничној транскрипцији. Текст је подељен на пет делова, који садрже укупно 18 поглавља, од којих је већина издељена на мање целине. Аутор је одабрао да грчку историју излаже ослањајући се на класичну периодизацију и са нагласком на класично доба грчке историје (V и IV век старе ере). Сем врло малог броја изузетака, текст не садржи напомене. Почетне три целине имају уводни карактер. Прва, под насловом „Земља и природа“ (стр. 15–21), представља сажет увод у географију и поднебље европске Грчке. Други део, „Бронзано доба“ (стр. 24–46), даје преглед двеју високих култура (минојски Крит и микенска Хелада) које су се у средње и позно бронзано доба развијале на тлу Грчке. Трећи део, насловљен „Раздобље између палата и полиса“ (стр. 46–68), даје најважније информације о тзв. „мрачном добу Грчке“, периоду без писаних извора који је трајао чак четири века након пропасти микенских палата.

Целина IV, „Архајско доба“, знатно је опширнија од претходних (стр. 69–202). У њој читамо о формативном периоду класичне грчке цивилизације. Једно поглавље („Главне одлике архајског доба“, стр. 71–125) обрађује низ општих тема, заједничких свим грчким државама ове епохе (писмо, рађање полиса и монетарне економије, хоплитска револуција, старија тиранида и друге). Следе два опширна поглавља посвећена архајској Атини и Спарти, њиховој политичкој историји, друштву и институцијама и једно које се бави Грцима на Сицилији у познијем архајском периоду. Пета и последња целина, „Класично доба“, далеко је највећа, обухватајући чак девет поглавља која чине више од половине укупног текста (стр. 203–464). И овде аутор своје излагање концентрише на историју најзначајнијих држава, Атине, Спарте, Тебе и Сиракузе, да би у завршној целини своје заслужено место добила и Македонија. Нагласак је стављен на политичку историју – једно поглавље је посвећено грчко-персијским ратовима, односно њиховој најважнијој фази до грчких победа 479. године. Следе два опширна поглавља посвећена Пентеконтаетији, половини века између 479. и 431. и Пелопонеском рату, чиме се заокружује нарација о V веку. Потом долазе целине окренуте хегемонији Спарте (након победе у Пелопонеском рату), тзв. Кризи полиса у IV веку, те поглавље о краткотрајној али значајној епизоди, коју представља тебанска хегемонија у Грчкој. Једно поглавље се бави историјом Сицилије (пре свега, Сиракузе) у класичном периоду. Последње поглавље носи наслов „Филип II“. У њему се даје повест успона Македоније под овим краљем. Излагање се завршава на традиционалној међи класичне грчке историје (битка код Херонеје 338, односно смрт Филипа II 336. године) и не следи даљи историјски развој старих Грка у хеленистичком и римском периоду.

Стари Грци: портрет једног народа садржи и опширну и тематски уређену библиографију (стр. 467–510), која покрива готово све аспекте историје античке Грчке. На крају књиге налазе се три одвојена регистра – личних имена, географских и етничких назива и појмовни

регистар. Упркос тврдом повезу, издање је релативно скромно, без илустрација, табела или географских карти.

¹ Ако се искључе до крајности популарни (често и нестручни) прегледи и сликовнице, списак је заиста кратак: Ан-Мари Битен, *Стара Грчка*, Београд 2010; Ц. Б. Бјури, Р. Мигс, *Историја Грчке до смрти Александра Великог I–II*, Београд 2008; Ц. Бордман, Ц. Грифин, О. Мари (ур.), *Оксфордска историја Грчке и хеленистичког света*, Београд 1999; F. Chamoux, *Grčka civilizacija i arhajsko i klasično doba*, Београд 1967; В. Дјурант, *Живот Грчке*, Београд 1996, 2004; Х. Д. Ф. Кито, *Грци*, Нови Сад 1963, Београд 2008; М. Ростовцев, *Историја старог света*, Нови Сад 1974, 2005; V. V. Struve, D. P. Kalistov, *Stara Grčka*, Sarajevo 1969, Београд 2002; V. Zamarovski, *Grčko čudo*, Zagreb 1978, Београд 2004. Сем прве две публикације, наведена дела су стара више деценија; Бјуријева синтеза је прерада текста старијег од једног века.

Др Немања Вујчић
Филозофски факултет, Београд

4. Небојша Ранђеловић: СРБИЈА И ТУРСКА: од Париског до Берлинског конгреса / Београд: Завод за уџбенике, 2012.

Preuzeto sa sajta: <http://www.knjizara.zavod.co.rs/srbija-i-turska-od-berlinskog-do-pariskog-kongresa>

Дело професора Правног факултета у Нишу, др Небојше Ранђеловића, бави се најзначајнијим периодом узлета српског друштва и израстања српске државе до своје пуне независности, у драматичним околностима XIX века. Књига је настала као плод истраживања, током израде докторске дисертације, у којој је др Ранђеловић приказао однос фактичког и формалног у периоду када је српски народ на државотворан начин ушао у породицу европских народа.

6

ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА

**ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА У БИБЛИОТЕЦИ УПРАВЕ
ЗА ПЕРИОД АПРИЛ–МАЈ 2017. ГОДИНЕ**

1. ЖЕНА ЦРВЕНЕ КОСЕ
Орхан Памук
Београд: Геопоетика издаваштво, 2016.
2. АРЗАМАС
Ивана Димић
Београд: Лагуна, 2016.
3. ЕСТОРИЛ: РАТНИ РОМАН
Дејан Тиаго Станковић
Београд: Геопоетика издаваштво, 2015.
4. ПЛОДОВИ НА ВЕТРУ
Трејси Шевалије
Београд: Лагуна, 2016.
5. ТИ И ЈА, АНЂЕЛА: САПУНСКА ОПЕРА
Владимир Арсенијевић
Београд: Лагуна, 2016.
6. ТВОЈ АНЂЕО ЧУВАР
Мирјана Бобић Мојсиловић
Београд: Лагуна, 2016.
7. УБИСТВО У КАПЕТАН МИШИНОЈ
Ненад Новак Стефановић
Београд: Лагуна, 2016.
8. ВИДИ МЕ
Николас Спаркс
Београд: Лагуна, 2016.
9. УБИТИ ЗМАЈА
Лејф Г. В. Пешон
Београд: Лагуна, 2016.
10. СУВЕНИР
Тес Геритсен
Београд: Лагуна, 2016.